BIBLIOTECA „LUMINI”

30
BANI

Publicație Periodică

EM. GARLEANU

TREI VEDENII

Mai multă lumină.
Göethe.

No. 1

BUCUREȘTI
—
Librăria Nouă
CALEA VICTORIEI, 78

BIBLIOTECA
L. PAUKEROW NO

Trei vedenii

Dă era vară, dă era toamnă, dă ploua, dă ningea, cei trei prieteni străbăteau, mai în fiecare săptămână, satul. Intrau ca o furtună, străpungeau uliţa de la un capăt la altul, şi se făceau nevăzuţi în largul câmpului, spre malurile râpoase ale Siretului.

Călăreţul era slab, trist la faţă ; calul era roib ; iar cânele, — un câne ciobănesc, scurt în trup, cu urecheli tăiate. Călăreţului îi zicea Tudor, calului, Argint ; cânelui, Leu. Oamenii nu'i prea cunoşteau. Lui Tudor îi ziceau „Vântosul“ fiindcă trecea ca o furtună prin sat ; de cal puţin le păsa ; iar Leului îi purtau sâmbetele, căci rupsese pe toţi dulăii din sat.

Când trecea Tudor, mâncând pământul, cânii se ţineau droaie după el ; Leu se repezea, înşfăca pe câte unul şi-l arunca, dintr'o svâr-

litură de cap, în colo, la o parte. Era un chelălăit, o tăvăleală pe uliţa satului, mai cu seamă seara, când se rîdica în sus colbul şi înconjura pe călăreţ, ca într'un nor, de nu-l mai puteai osebi. Grozav era Leu dar şi dulăii erau mulţi,—se ţineau după ei până dincolo de poarta ţarinei. Atunci Tudor lăsa pe Argint la pas iar Leu se băga şi mergea, la adăpost, între picioarele calului, cu limba scoasă, mort de oboseală. Cânii îşi arătau colţii pe de margini, dar nu îndrăzneau să se apropie : se întorceau în sat pe la ograzile lor.

Şi aşa, cum mergeau la pas,—calul ţinând pe om şi ocrotind în aceeaşi vreme câuele—cei trei prieteni păreau una şi aceeaşi fiinţă din poveşti, rătăcită în lungul drumului, prin luncile căruia parcă vre o Ileană Cosinzeană îi aştepta.

Repede oamenii vorbiră multe despre Tudor. Ba că n'ar fi feciorul drept al boerului din Sureni, ci un copil din flori, odrasla unei ţigance. Ba că era numai copilul cucoanei, care greşise ca fată. Unii ziceau că-i zănatec: îl apuca, aşa, câte un dor de fugă, şi atunci rătăcea zile şi nopţi întregi peste câmpuri, peste ţarine, prin corhane, pe unde apuca.

Când îl întâlneau prin lunci, cînd, încolo spre Roman, dacă nu dădeau peste el prin pădurile Bacăului. El, calul şi cânele,—ca trei vedenii. Când o pornea dintr'o parte de răsărea în cealaltă? Atunci unul îşi dădu părerea că'ntr'ânsul avea pe „necuratul". Altul l-a botezat: „Vântosul". Şi se fereau de el.

Intr'un rând, în faţa rateşului, se învârtea hora. „Vântosul" a trecut printr'ânsa, a răsturnat o fată, cânele a încolţit un flăcău, şi duşi au fost. Satul au ales, în sfârşit, pe doi oameni bătrâni, să se plângă boerului, — lui tată-său.

Boerul a eşit în cerdac, le-a acultat plângerea, apoi le-a spus: ! „Dă, ce să-i fac? Dacă aşa i-e firea!"

— Aşa?

— Aşa.

Şi oamenii s'au dus,— ce erau să mai zică!

Decât boerul Pâltea era om mânios; a intrat în casă, a trântit, pe rând, la toate odăile, uşile grele de stejar, şi nu s'a oprit decât în etacul soţiei lui. Firavă, plăpândă ca un fir de iarbă Primăvara, obişnuită numai să asculte, să tacă, şi să sufere, cum era coana

Pulcheria, când şi-a zărit bărbatul venind cu sprincenile încruntate, numai şi-a trecut degetele peste frunte, de şi-a dat părul în sus, apoi, cu mâna la obraz, a aşteptat:

— Ce e, Savine?

Boerul a pufnit din nări, şi-a isbucnit:

— Odorul, odorul dumnitale, a mai făcut o ispravă. A împrăştiat hora satului, a trântit, din fuga calului, o fată la pământ, şi s-a făcut nevăzut.... Ştii ceva despre toate astea?

— Nu, Savine.

— Păi când ai mai ştiut să ştii şi azi? Nu ţi-am poruncit să-l chemi; să-i vorbeşti; să-l sfătuieşti?

— De geaba!

— Dacă-i aşa, trimite-l. Dă-i bani să plece, să se ducă în străinătăţi.

— Savine!

— Să piară din ochii mei.

— Dragă!

— Nu mai vreau să-l văd.

— Dragul meu!...

Coana Pulcheria căzu în genunchi şi, la gândul despărţirei de copilul ei, căpătă îndrăzneala desnădejdei, se rugă:

— Dragul meu! tu ştii cât îl iubesc. Ştii

cum l-am îngrijit ; cum l-am vegheat nopţi întregi când a fost bolnav ; tu ştii că el e mulţumirea şi viaţa mea ; tu ştii, Savine, că e singura nădejde ce mi-ai dat! De ce să-l gonesc ; ori vrei să mă omori ! Mai bine omoară-ne pe amândoi ; n-o să se plângă nimeni, — n-o să te ştie nimeni.

Suspinând, ţinându-şi obrazul în mâni, coana Pulcheria se ruga cu vorbe repezi, ca şi când i-ar fi fost frică să nu uite din ce avea de spus:

— Decę nu-l laşi să se însoare ? Iubeşte pe fata Surdarului—şi dânsa ţine la el ; lasă-i-o ; e gustul lui ; a înnebunit de dragostea ei. De trei ani te pui de-acurmezişul.

La vorbele astea boerul tresări, dădu cu pumnul în vânt :

— Destul : nu !

— De ce te'mpotriveşti, Savine ?

— Nu ; am spus nu ! Fata Surdarului se mărită. Peste câteva săptămâni e nunta. Eu am pus-o la cale. Spune fiu-tău să-şi mute gândul.

In clipa aceasta tropotul unui cal smulse răsunete din bolţile sălilor de jos. Intoarcerea băiatului înbărbătă pe coana Pulcheria, o ridică deodată în picioare :

— Nu-i adevărat!

— Ba da! Uite-l vine! Spune-i-o!

— Atunci îţi omori feciorul.

Boerul se cutremură. Într'un avânt de furie isbucni în strigăte, încurcând vorbele, fără să mai ştie ce spune:

— Ba îl ucizi tu, că n'ai ştiut să-i întorci gândul... căci nu se cuvenea s-o iee... nu l-ai putut stăpâni.. ai fost muere slabă... slabă... asta-i... şi n-o putea lua... nu!... nu!... nu!...

— Ba putea, dacă-ai fi vrut!

Din pragul uşii, cu vinele gâtului îngroşate, roşu, cu ochii fioroşi, boerul destăinui, într'un răcnet, cum îi destăinuise atâtea altele vreme de douăzeci de ani:

— N-o putea lua... Spune-i că i-e soră... fata Surdariului îi e soră... Asta-i vrut să ştii,—şti-o, poftim, şti-o! A-ha! ştiţi-o, ştiţi-o, ştiţi-o!

Uşa grea de stejar se prinse'n clanţă; coana Pulcheria se clătină şi căzu pe divan.

Albă, ca faţa perinei pe care îşi ţinea capul, coana Pulcheria mângâie, uşor, părul bălaiu al băiatului; băiatul stă pe marginea patului

şi priveşte în ochii mamei lui. Bolnava de abea poate vorbi :

— Haide, să ne prinblăm departe, departe, prin ţări străine.

Băiatul are un singur gând în mintea lui :

— Dar Maria?

— Las-o. Ascultă-mă pe mine,—sfatul ma mei e povaţa lui Dumnezeu... Maria nu te vrea.

— Nu mă vrea?

— Nu. Ştiu eu că nu te vrea. Surdariu nu ţine la neam... Fata..., fata i-o fi semănând... Lui Surdariu îi trebue om de lume... ca cel pe care şi l-a ales.

— Şi l-a ales?... Cine ţi-a adus vestea, mamă, că şi-a ales Surdariu ginere?

— Tată-tău.

— Tata... tata într'adins ţi-a spus.

— A spus adevărul, băete; peste o săptămână-i nunta. Lasă-i în plata Domnului... Bărbat eşti, şi-ţi poţi stăpâni sufletul... Haide haidem, departe, împreună...

Băiatul răspunse liniştit.

— Bine, mamă.

Ii sărută mâna şi plecă.

Era într'o Joi, era frumos; pe la începutul

verei. Se 'nsera. Tudor chemă pe vizitiu, pe ţiganul Cutrea:

— Ce mai ştii, Cutreo, de pe la curtea Surdariului.

Ţiganul îşi învârti cuşma în mână, şi îngână:

— Nimic, cuconaşule.

— Da' cu nunta? Cu nunta de diseară cum stăm? De ce nu mi-ai spus? Ca să mi afli toate te-am pus să pândeşti doar.

Cutrea tremura ca varga.

— Ţi a fost frică?

Băiatul se'nţepeni în picioare, dădu două palme straşnice ţiganului, apoi porunci:

— Şeaua!

Cutrea o aduse; Tudor îşi înşeuă singur calul, încălecă, şueră pe Leu şi porni. Parcă nici odată nu simţise în sufletul lui un dor mai aprins de fugă; aerul îi şfichiuia faţa. Şi-i plăcea. Îşi umflă pieptul să soarbă mireasma florilor fragede din câmpie. Îşi scutură capul, apoi se plecă din nou pe coamă şi, una cu pământul, se ducea. Când trecuse prin Sureni? Casele se deşiraseră în urmă, repede, ca o sclipire, ca un fir de aţă albă, pe o parte şi alta a drumului.

Intr'un târziu ajunse în lunca Sătuiului, şi domoli mersul. O luă de adreptul pe supt mestecăniş; în colo, dintr'o margine, casa Surdariului se ridică deodată, în limpezimea serii. Leu lătră, şi călăreţul îl lovi abraş cu biciuşca scurtă, legată pe după pumn.

Merse încet, până'ntr'un drum lăturalnic ce ducea pe dindosul curţilor boereşti. De unde se opri se vedeau bine ferestrele luminate; în cuprinsul larg al privazurilor umbre lunecau într'o parte şi'ntr'alta. Din faţa porţilor, deodată, se 'nălţă limbele roşii de foc ale măsălălilor; lumina lor păli seninătatea nopţii şi încolăci-ră, până departe, pe pământ, şerpi de umbre ce se îmbinau în svârcoliri de luptă parcă.

Rumeneala aceasta ciudată nelinişti pe Argint; calul tremura uşor, ca de-o presimţire; iar Leu mărâia înăbuşit, ca şi cum vroia să întrebe ceva.

Urechea călăreţului se deprinse tot mai bine cu zgomotele din prejur; dintr'odată, legănatul unui cântec îi lovi auzul. Atunci, ca scos din minţi, îmbiè calul, şi purcese drept până supt ferestrele casei.

Călăreţul se'nălţă în scări; printre cei ce jucau zări mireasa în braţele unui străin,

trecând uşoară, ca privind într'aiurea, pierdută, ştergându-se în mulţimea celorlalţi.

Călăreţul scoase un gemăt adânc de desnădejde, căzu în şea, strânse dârlogii, întoarse calul, şi, încleştând pulpele, pintenii intrară în carne, şi'n locul în care dânşii apăsaseră răsăriră bobişoare de sânge.

Vârtej: aşa de duceau! Calul năduşise; spuma zăbalelor o fura vântul şi o purta departe ca pe nişte fulgi albi. Leu răsufla din greu. Lui Argint i se înroşiseră ochii; pieptul nu mai putea răsufla; picioarele i se tăiaseră .. Ce avea azi stăpânul?

Trecură lunca, şi, încolo, drept în faţă, se înălţa malul prăpăstios al Siretului. Pintenii intrară din nou, nebuneşte, în coastele fugarului. Argint, sfâşiat de durere, îşi strânse încheeturile şi le desfăcu apoi, de plecă într'o fugă năprasnică, într'un avânt de moarte. Leu lătră scurt, de două-trei ori, — parcă le-ar fi spus să bage de seamă.

Dar călăreţul, nălucit, ca şi calul, îşi pironi ochii drept înainte şi călcâele se îndesară iarăşi, adânc, în trupul lui Argint.

Atunci Leu ridică o clipă capul, înţelese parcă, lătră, apoi, ca şi când ar fi vrut să-i

oprească din goana năprasnică, se repezi de'şi înfipse colţii în botul calului; Argint se scutură din nou şi, supt biciuirea acestei noui dureri, îşi încordă trupul cu cele din urmă puteri.

Cu simţimântul pe care îl au animalele în faţa primejdiei, calul se opri, deodată, drept deasupra prăpastiei supt care Siretul, umflat de ploi, bolborosea. Intr'un înbold de turbare Leu sări din nou în preajma lui Argint de-şi prinse colţii de botul sângerat. Dar călăreţul strânse pulpele într'o încleştare groaznică, pintenii se îngropară, Argint gemu, se ridică în două picioare, cu Leu spânzurat de gura lui, şi se svârli în prăpastie rostogolindu-se câte-şi trei...

Işi zdrobiră mai întâi trupurile de bolovanii mari, ascuţiţi, ai unei eşituri de mal ce-i oprise o clipă, apoi, cumpănindu-se, căzură în vârtejurile repezi ale apei care-i înghiţi numaidecât.

Chipuri de demult

Nimic nu se desprinde, mai lămurit, din trecut, ca unele chipuri pentru cari inima ţi-a bătut mai tare, de dragoste sau de milă; oamenii aceia îţi rămân bine întipăriţi în minte, ca şi cum şi-ar fi apăsat într'ânsa obrazul, ca'ntr'un aluat ce le-a păstrat, neatinsă, asemănarea. Şi câte odată, când poate nici nu credem, atunci răsar şi ele, ca venite dintr'o altă lume prin care am trecut şi noi, cândva.

„Bine-aţi venit!“ dar, chipuri dragi ale copilăriei mele!

„Bine-aţi venit!“ aici, în mintea mea, căci odată cu voi vin şi împrejurările, şi vremea, şi farmecul zilelor de-atunci!... Staţi, încet, să vă văd pe fiecare, bine-bine, să vă înfăşor cu dragostea sufletului meu, cum atuncea vă petreceam, unora dintre voi, pe după gât, braţele mele de copil!

Mătuşa Smaranda. — Mică, mototolită parcă, în fusta ei verde şi în caţaveica roşie căptuşită cu blană de vulpe, pare că o văd, ici, pe scaun, în faţa mea. Umbla totdeauna legată la cap cu un tulpan alb, curat, cu capetele înnodate drept în creştet, ca două urechiuşi. Avea sprincenele îmbinate, aşa de îmbinate că multă vreme nu m-am lămurit de ce, mătuşa Smaranda, are o singură sprinceană stufoasă, ce pleca de de-asupra ochiului stâng, ţinea toată marginea de jos a frunţii şi, la capătul ochiului drept, se scobora aşa de mult, ca şi cum s-ar fi unit cu geana. Ochii îi erau verzi, şi supt fiecare dintre ei, drept în umerii obrajilor, avea câte o aluniţă. Faţa îi era sbârcită ca o smochină. Era iute la treabă şi ocăra pe toţi. Iar vorba ei era, câte odată numai, cepeleagă.

Strângea parale şi, când aduna mai multe, nu ştia ce să facă cu ele.

Intr'un an, înainte de sărbătorile Crăciunului, şi-a luat după multă chibzuială, un palton.

Ii plăcea să umble bine îmbrăcată. Şi-a luat un palton lung, până'n pământ, cu înfloriturі de găitan pe la poale, cu gulerul şi betiţele de blană. S-a arătat la toţi cu dânsul, a firi-

tisit-o fiecare ai casei, era mulţumită mătuşa Smaranda, şi-ar fi fost şi mai fericită dacă nu i s-ar fi părut paltonul cam greu.

Să fi avut bătrâna pe atunci vreo şaizeci de ani.

Aşa, în ajunul Crăciunului, spre seară, fratele meu mai mic mă chiamă să'mi spue, în taină, ceva:

— Uite ce-a ascuns, mătuşa smaranda! îmi zise el, şi mi arătă o grămăjioară de patace de plumb, mari, cât unul de cinci lei.

Il întreb:

— De unde le-ai luat?

Atunci, frate-meu, mă deslueşte: jos, la poalele paltonului cu pricina, la mijlocul fiecărui nod de găitan, fuseseră puse, ca o floare, rotogoale de plumb învălite în postav. Ce nu descopere copiii? Frate-meu dăduse de urma lor şi le scosese cu briceagul. Dar ce plânsete pe mătuşa Smaranda! Ce suspine, ce ocări!

A doua zi, mătuşa Smaranda s'a îmbrăcat şi-a plecat în târg. La întoarcere aduse un şirag de smochine şi, jumătate din ele, da, jumătate, le-a dat lui frate-meu. Spre seară am aflat pricina; frate-meu, scoţându-i dela

poale bucăţile de plumb, îi uşurase paltonul...

... Ce te-i fi făcut dragă bătrână? In ce colţ vei fi trăind apăsată de ani, sau supt ce cruce te-i fi odihnind de încordările unei vieţi lungi şi obositoare, mătuşă Smarandă?

Petrişor-Ghiavolul.— Era cât un mijloc de om, nu mai mare. Era băiatul bariergiului dela bariera Copoului. Şi tătâne-său îl îmbrăca, iarna, cu ciubote cu carâmbi, cojocel cu blană de miel, îi încingea tot mijlocul şi pieptul, într'un brâu roş, şi-i turna o căciulă brumărie, ţuguiată, în cap, — îmbrăcăminte de haiduc.

Poate să fi fost Petrişor numai cu vre-un an-doi, mai mare decât mine; dar era fălcos, îndesat şi ţeapăn, că părea totdeauna răsărit ca un trunchiu din sucul pământului.

La Crăciun şi la Anul nou porţile ne erau deschise; veneau colindătorii şi urătorii, rânduri-rânduri; veneau oameni mari, veneau băeţi şi fete. Dar de nici unul nu făceam mai mare haz ca de *Ghiavolul*, cum îl porecliseră ai noştri pe băiatul rohatgiului. Noi îl aşteptam în fiecare an, căci sosea întotdeauna cam pe după prânz. Ne uitam spre

rohatcă: printre valurile de omăt începea să se zărească o mogâldeaţă cenuşie, apoi mogâldeaţa se mărea, se mărea, şi'n locul căciulei vedeam, în întregime, trupul lui Petrişor.

Păşea îndrăzneţ, împlântându-se până la genunchi în troiane. In poartă se oprea, răşchira picioarele, sufla ostenit şi ne striga

— Eu să vă cânt? Ha?

Mama îl lăsa să strige de mai multe ori, căci îi plăcea să'l vază înţepenit în glezne, cu mâinile în buzunarile pantalonilor, vorbind cu glasul furios parcă, scuturându-şi capul la fiecare întrebare, ca şi cum ne asvârlea cuvintele în geam:

— Eu să vă cânt? Ha?

Şi când îl chemam punea capul în piept, se svârlea voiniceşte, se oprea în faţa ferestrei, ţintea streşina casei, ca şi când acolo era scris „Pluguşorul" şi, legănându-se când pe un picior când pe altul, începea:

Aho! Aho! copii şi fraţi
Staţi puţin şi nu mânaţi....

Când sfârşea îşi trecea podul palmei pe supt nas, îşi arunca mai pe ceafă căciula,

şi se uita cu ochii lui albaştri, curaţi şi furioşi, la noi :

— V-am urat !

Mama îl chema, îi da bani şi bunătăţi....

.....Ce vei fi făcând tu, Petrache băete? Ţi-o mai fi păstrat, viaţa, ochiul acela îndrăzneţ, trupul acela puternic ? Te vei mai fi repezind tu cu bărbia'n piept, ca la luptă, în vârtejul grijelor din fiecare zi ? Cine ştie ! Dar ce bine-mi pare, Petrache-Ghiavole, că nu te-am mai văzut de-atuncea, şi că'n mintea mea nu te-ai mai putut schimba !

Vasile-Postaşul.—Nu era bătrân Vasile Postaşul, dar noi, toţi copiii, îi ziceam *„moşul"*. Poate unde grijile îl încărunţiseră, poate unde-l vedeam şchiopătând, gheboşat, cu geanta mare, plină vraf de scrisori şi gazete, atârnându-i ca o piatră de gât. Trebue să fi fost tras la faţă moş Vasile, să fi avut ochii şterşi, pentru că, din tot chipul lui, nu-i ţin minte decât nasul, nasul înroşit de ger, căci vara, nu ştiu de ce, nu i-am văzut decât şapca. Cu toate acestea parcă nici n'am nevoe să ştiu mai mult din chipul lui moş Vasile, aşa îl am de ajuns în minte. Dar ce

mi-a rămas încă în auz e glasul acestui om. N-am auzit glas mai jalnic ca al lui. Când venea să spue: „Aveţi o scrisoare!“ imi venea să plâng. De cinsprezece ani împărţea scrisori pe dealul Copoului. Tata îl iubea mult. Il ajutau toţi. Avea şase copii; la Anul nou venea cu cei mai răsăriţi.

Odată, într'un Ajun, a venit singur. Tata i-a eşit înainte, şi i-a dat, ca în fiecare an, darul în bani. Apoi i-a urat:

— Să trăeşti Vasile; să-ţi trăiască şi să-ţi fie fericiţi copiii.

Atunci, cum stam lângă tata, am auzit glasul jalnic al postaşului răspunzând numai atât:

— Ah! aseară mi-a murit fetiţa...

Tata a tresărit, a băgat, repede, mâna în buzunar şi, fără să se uite, i-a dat bani mulţi. Apoi m'a luat în braţe de m'a sărutat lung pe frunte...

...Va mai fi bătut mult încă, moş Vasile, uliţa Copoului; va mai fi răsunat de multe ori încă glasul lui adânc, la uşile oamenilor de pe acolo: „Aveţi o scrisoare“! Dar la casa albă, din preajma grădinei lui Vodă Sturza, nu ne-a mai găsit pe noi...

Moşul Alecu.—Era slăbănog; cu obrazul tras; cu bărbiţă albă pe care şi-o tundea singur; avea ochii cenuşii şi capul chel. Mustăţile îi îi erau îngălbenite de ţigară,—fuma aşa de mult că din ele eşea veşnic fum. Umbla plecat înainte, zâmbea veşnic, şi citea neântrerupt despre stele. Multe ştia; foarte multe ne povestea. Dar despre stele cunoştea lucruri înspăimântătoare pentru noi copiii, pe atuncea; serile, când ne puneam în pat, şi moş Alecu ne povestea cât e de mare soarele, câtă pară şi câtă arşiţă, câte râuri d' foc sunt într'ânsul, ne cuprindea fierbinţelile şi băiguiam prin somn.

In serile de toamnă stăteam în balcon cu moşul. Şi parcă'l văd cum urmărea, cu degetul întins, căderea stelelor. Noi pândeam să'i spunem:

— A căzut încă una, moşule!

Iar mătuşa Smaranda care sta cinchită, într'un colţ, mormăia:

— A murit un om!

Moşul, ca om învăţat ce ştia cum stă rostul lucrurilor, se supăra foc şi i zicea:

— Ia nu mai vorbi fleacuri!

Şi ne spunea el: cum acele erau fărămături din stelele ce se loveau între ele....

— Cap în cap....

Adăoga, batjocuritoare, mătuşa Smaranda.

Iar moşul se înfuria şi mai tare.

Crescusem mari şi'l cam necăjeam, bietul om! Ţin minte că, într'un ajun de Anul nou, la un *revelion*, i-am dat, unul peste altul, pahare cu vin, cu şampanie, cu vişinată, cu de toate:

— De hatârul meu, moşule! îi ziceam eu.

— Şi de-al meu! îl ruga fratele meu.

Şi-am ameţit pe moşul! Atunci s'a supărat şi-a vrut să plece acasă. Dar noi l-am dus în odaia noastră de culcare, i-am făcut patul pe o canapea, şi l-am culcat, ca pe-un copil, cum ne culca şi el, cu doi-trei ani mai înainte. Când l am văzut cu capul pe pernă, ne-am pus în genunchi lângă el, l am alintat pe frunte, şi l-am rugat râzând:

— Rămâi, moşule, rămâi să te culci la noi.

Atunci, parcă-l văd, moşul a deschis ochii, şi ne-a spus:

— Ţţţ! mă duc, mă duc acasă.

Şi-a adormit!...

....Dragă moşule, ce durere m-a cuprins cînd am auzit că, singur-singurel, în odaia strâmtă şi săracă, te-ai dus pentru totdeauna, şi eu n'am putut să'ţi alint, ca şi atunci, fruntea, fruntea largă şi lucie de supt care isvorau atâtea poveşti minunate!...

. . . . . .

. . . . . .

Atâta lăsăm şi noi pe lume: câte o fărămitură din sufletul nostru în amintirea acelora cari ne-au iubit!

O convorbire

Gogu Odeanu se apropiă de masa celor doi prieteni:

— Ce mai faceţi?

Şi întinse stânga lui Cristu Stavăr, dreapta lui Nicu Paloş. Apoi, ca să fie la fel cu prietenii, bătù să-i aducă un ţap. E unsprezece; până la prînz avea un ceas în cap.

Cristu Stavăr e cârn: par'că i-ar fi tras cineva o sfârlă şi i-ar fi rămas nasul turtit. Nicu Paloş are păr numai de jur împrejurul scăfârliei, ca un franj, pe care-l ridică în sus, cu iscusinţă, de-şi acopere chelia ca într'o reţea. Gogu Odeanu e băiat frumos.

Stavăr şi Paloş sunt avocaţi, Odeanu e profesor.

Ţapul a sosit. Odeanu îşi şterge nasul. soarbe *gulerul* berii, şi începe:

— Ce mai faceţi?... Despre ce vorbeaţi?

— Ia despre bietul Guţă Cropu, zice Stavăr.

— Inchipui-ţi, urmează Paloş, s'a dus la Paris, să facă pictura, cum ştii, şi n'are de lucru? se 'nsoară! Şi-acuma trage pe dracul de coadă.

— Tocmai vorbeam cu Paloş, spune Stavăr, să deschidem o listă de subscripţie printre foştii lui colegi. Să punem fiecare cât om putea... E un mare talent.

— Bucuros, răspunde Odeanu; să facem o listă: eu mă înscriu cu zece lei... Fireşte, e un mare talent...

Paloş se lipeşte cu pieptul de marmora mesei şi, cu ochii plini de amintiri, vorbeşte celor doi prieteni:

— Mare talent... V'aduceţi aminte cum desemna, în liceu? Şi cu câtă uşurinţă. Ha? Ici o linie, colo alta, o umbră-două, şi hait, caricatura sau portretul, gata... Şi cum dădea asemănarea! Dar ce era mai ciudat era că el nu îşi începea desemnul ca toţi ceilalţi: fruntea, nasul, gura, bărbia. Aşi! el o lua de-andoasele: bărbia, gura, nasul, fruntea...

Odeanu soarbe din pahar şi răspunde:

— Ciudăţenii, — ciudăţenii de artist. Toţi

au cîte o meteahnă. Ce, voi nu ştiţi, că Rafael începea să-şi picteze vestitele lui *Madone* dela picioare 'n sus ? — Aşa-i venea lui la 'ndemână...

— Par'că numai pictorii, zice Stavăr, au bazaconii de astea: toţi artiştii, frate, toţi. Schiller nu putea scrie nimic până nu-i mirosea a măr putred. În sertarul biroului lui stăteau grămezi de mere putrezite...

Paloş se bate deodată cu mâna peste frunte:

— Tiii! bine, dragă, că vorbişi de mere. Scoate carnetul să însemne ceva, apoi:

— Uitasem. M'a rugat nevasta să'i cumpăr nişte mere de Constantinopol, dela băcănia din colţ, din faţa tribunalului. Au, măi băeţi, o aromă...

— Au, pe dracul, zice Gogu Odeanu: ca merele noastre creţeşti nu mai găseşti în toată lumea.

Stavăr e de aceiaşi părere:

— Şi eu cred tot aşa. Mai dăunăzi am cumpărat şi eu, de încercare, nişte mere de Tyrol: doi lei chilo. Par'că înghiţeam iască, da ştii, iască!

Paloş, îi iea repede:

— Mă, voi o s'ajungeţi răudteot : înţeleg

să fii naţionalist cât pofteşti, dar să merg până acolo ca să zic că merele creţeşti îs mai aromate ca cele de Constantinopol, că gutuia e mai bună decât portocala, şi că ţuica e mai dulce decât şampania — să mă iertaţi.

— Dar cine ţi-a spus asta, Nicule? zice Stavăr.

— Ce o iai, aşa, razna? Ne-am dat şi noi părerile, adaogă Odeanu.

— Da lasă, că vă ştiu eu în ce ape vă scăldaţi. Articolul de mai zilele trecute, cu studenţimea, mi se pare că nu era al meu: era al d-tale.

— Al meu, răspunde Odeanu, doar nu m'am ferit...

— Nu te-ai ferit, ştiu... Dar studenţimea să-şi vază de carte mai întâi şi pe urmă de cele lalte...

— Ba, dragul meu, spune Stavăr, aici te-'nşeli; Germania de azi, o ştie toată lumea, studenţimii îşi datoreşte fiinţa...

Odeanu se aprinde:

— Studenţimea e inima unui popor...

Inflăcărat, se scoală 'n picioare:

— Dacă nici dela ea n'am aştepta viaţa, dacă nici ea n'o tresări când glasul împre-

jurărilor caută un ecou în sufletul neamului nostru, atunci...

Paloş îl apucă de umăr, şi-l trage în jos:

— Ia stai jos, nu te prăbuşi ca un meteor. Vezi că...

Dar Stavăr, îl opreşte la o vreme:

— Lăsaţi, bre, mi's împuiate urechile de lucrurile astea. Ia, fiindcă veni vorba de meteor; aţi citit că trece iar cometa Halley? De s'ar arăta şi pe la noi,—n'am văzut nici odată o cometă.

— Să poftească să nu s'arate, zice Paloş, să vezi cum mai protestează studenţimea lui Odeanu.

Gluma aceasta îi înveseleşte pe câteşi trei. Mai poruncesc un rând de beri. Stavăr se miră:

— Minunat lucru şi universul ăsta! Tu ai, acolo, un ceasornic, şi nu eşti în stare să-l ţii la ceas şi minută, iar puterea asta magică, nevăzută, puterea asta neînţeleasă, cum le cârmueşte toate... zău, aş vrea să ştiu dacă o să s'arate cometa şi pe la noi. Fir'ar al dracului, să n'ai şi tu, ca toate ţările, un institut astronomic bine înjghebat, prevăzut cu toate instrumentele moderne....

— Lasă-mă, Stavere, cu institutul tău astronomic şi cu toate instrumentele tale moderne. Păi decât astronomie, mai bine canalizare. Ne intră apa pe fereşti cînd plouă. Te 'nneci, domnule, te'nneci în casă, la masa ta. Asta, canalizare ne trebue.

Odeanu găseşte împrejurarea bine venită să-şi dea părerea :

— Dă, de ce nu votaţi pe oamenii de inimă, pe cei ce ţin la pământul ăsta, şi-o să aveţi şi canaluri şi instituturi.

— Toţi îs la fel, răspunde Paloş; uite, la Iaşi, mor cu sutele de tifos.

— Straşnică boală, zice Stavăr, dar tot mai grozavă e cancerul, brrr! Am văzut mai zilele trecute pe unul : — moare. Se zice că un doctor american a descoperit un leac împotriva lui.

— Poate să fie adevărat, zice Odeanu.

— Eu nu cred, răspunde Paloş; din toate ştiinţele medicina e singura care a rămas în sâmbure. Uite aviaţiunea! Cine credea că omul, popândocul ăsta pe două picioare, să birue aerul. Sboară franţuzul peste canalul Mânecei? Sboară! Ei, dragii mei, asta da, zic şi eu că e minune.

Odeanu filosofează.

— Vezi, Paloşe, prietene, se ridică omul, dar şi când se supără Natura, atunci, deodată: Messina! şi îţi înghite două sute de mii de oameni, cum ai înghiţi tu o alună.

— Bine, este un echilibru, zice Paloş: *care* pe *care*. Câteodată cumpăna noastră trage mai greu, câteodată cumpăna naturii; dar o să vie vremea să stea tipsiile tot una, şi-o să fim chit.

Pe Stavăr însă îl munceşte gândul cutremurului de la Messina:

— Doamne, băeţi, când am cetit în jurnale de prăpădul din Italia, vă spun drept, am plâns. Şi când am văzut şi la cinematograf, ruinele oraşelor şi pe fetiţa ceea, care au scos-o vie de supt dărâmături, m'am cutremurat. Nu pot uita...

— Ce-o fi diseară la cinematograf? întreabă Paloş.

— Othello, răspunde Odeanu.

— Othello? Luăm o lojă împreună?

— Luăm.

Stavăr dă cu ochii de carnetul lui Paloş, rămas deschis, pe masă, şi zice:

— Ia, Nicule, înseamnă-ţi în carnet, merele, să nu uiţi iar.

Paloş înseamnă, pune carnetul în buzunar în vreme ce Stavăr înnoadă iar firul vorbei:

— Cîte mere a mai mâncat şi bietul Crăciunescu! Spunea că-i întăreşte oasele. I le-a întărit aşa de bine, că a ajuns la cimitir.

Odeanu şare mirat:

— Ce, a murit?

— La 'ngropat alaltăeri.

Paloş rămâne cu gândul mai în urmă, la întăritul oaselor:

— Eu am auzit că ridichea ar fi mai bună. Dar la urma urmei, poţi mânca or'şice; ce ţi-e scris, se împlineşte: ăsta-i adevărul.

Şi după ce stă puţin pe gânduri:

— Ei, ce i-a folosit lui Crăciunescu sgârcenia lui? A rămas o nisiparniţă de bani, să-i pape alţii?

— Ce bani, zice Stavăr, dar câte perechi de case, câte lucruri, ce *gobelinuri* împletite...

Paloş îl îndreaptă:

— Ei, şi tu: „gobelinuri împletite"..!

— Gobelinurile se ţes, zice Odeanu...

— Fireşte, adevereşte Paloş, se ţes, în ateliere, de către artişti adevăraţi: acolo e artă, puiule, nu glumă, ca şi în pictură. Ai văzut *Primăvara*? era reprodusă, mai zilele trecute,

de L'Illustration. De aceia sunt şi atât de scumpe.

Apoi se 'ntoarce către Stavăr:

— Numai ciorapii se 'mpletesc, amice...

Iar râd tustrei. Stavăr îşi aduce aminte de ceva:

— Ia ascultaţi, dragilor; eri mi-am pus mâna în cap. Am fost cu nevasta să-şi cumpere nişte ciorapi: ghiciţi cât am plătit perechea?

Prietenii tac.

— Cinci lei! Pentrucă erau *ajuraţi*. Unde, Doamne iartă-mă, o să ajungem cu vama asta? Negustorii au şi ei dreptate.

Paloş îl mustră:

— Negustorii au, dar tu n'ai. Cine te pune să iai nevesti-ti ciorapi cu ajur? Cu ajur las'să poarte *Mittzi*. ...Ai văzut-o?

— Eu, da, răspunde cu ochi lacomi Odeanu.

— Şi eu, zice Stavăr; cum să n'o văd?

— Ei, aşa artistă de operetă mai zic şi eu... Şi ce mai picioruşe în ciorapii ceia...

Cum vorbea Paloş, Odeanu îşi aruncă ochii spre ceasornicul din peretele berăriei:

— Ei! sunt douăsprezece. Nici nu ştiu când a trecut vremea... Chelner!

Cei trei prieteni se opresc în uşă. Pe Odeanu îl munceşte însă un gând :

— Par'că trebuia să facem ceva, zice el prietenilor, ha ? par'că hotărâserăm un lucru, pare-mi-se ; nu mi aduc aminte.

Paloş şi cu Stavăr se gândesc :

— „Habar n'am" zice Paloş.

— „Nici eu" încheie Stavăr.

Mai stau cu frunţile încreţite câteva clipe : nu şi amintesc, şi se despart : Stavăr cu Paloş o iau în sus, Odeanu în jos.

Dar pe Odeanu nu-l slăbeşte gândul : „Ce, D-zeu, hotărâserăm, frate ? Hotărâserăm ceva".

Trecătorii sunt grăbiţi, e vremea prânzului ; pe zidul din dosul prefecturii un om lipeşte nişte afişe mari, galbene. Odeanu citeşte fără să vreie : *„Lista provizorie"*... Se bate cu palma peste frunte : „Asta-i ; asta hotărâserăm : lista de subscripţie pentru bietul Cropu. Tii!" Fuga înapoi să-şi găsească prietenii, să le spuie. Merge până dincolo de cafenea, se uită într'o parte, într'alta : iai de unde nu-s. Cine ştie încotro apucaseră ? Odeanu se întoarce necăjit, întrebându-se în gând : „Cum dracu am făcut, frate, să plecăm dela lista de subscripţie a lui Cropu, să ajungem la ciorapii lui Mittzi!"

Arhiva Plăşii Turia

Pe atunci, la ţară, judecători erau zapciii. Cum se împărţea dreptatea, cum mulţumea pe oameni chipul acesta de a cumpăni pricinile dintre dânşii, ei ştiau. Dar cum toate se prefac, se înnădesc sau se dreg, iată că într'o bună zi veni şi ispravnicilor o poruncă, precum că, de acum încolo, cumpăna dreptăţii se lua din mânile zapciilor şi se da la oameni giuruiţi de stăpânire, la judecători cu anume învăţătură pentru aceasta, în târgurile de reşedinţă ale districtelor.

Aşa se face că şi conul Petrache Voinescu, zapciul plăşii Turia, din ţinutul Iaşului, primi o poruncă la fel, cu dinadinsă poftire, să pregătească arhiva judecătoriei, căci un om, anume ales, avea să vie să o iee pe seamă.

Când conul Petrache ceti porunca, zâmbi, apoi, răsuflând uşurat, şopti:

— Bine de mine, rău de bieții oameni!

Căci conul Petrache Voinescu văzuse ce văzuse și din cele ce văzuse, știa ce știa.

A treia zi tocmai era la masă, când Ion, țiganul, îi aduce vestea, că a sosit un *cuconaș* din târgul Iașului. Conul Petrache pricepu cine era:

— „Poftește-l aici", zise țiganului.

Peste câteva clipe intră în sufragerie un băețandru sclivisit, bălan, cu bretonul tăiat, frumos, pe frunte, cu mustața de abea răsărită:

— „Sunt grefierul judecătoriei din Iași", se recomandă, „am venit, precum cred că știți, să iau arhiva în primire".

Conul Petrache se sculase în picioare; luă pe tânăr de braț și-i zise, arătându-i tacâmul care i se pusese atunci la masă:

— Mai înainte, tinere, să guști, ici, din potrocul ista și pe urmă ți-oiu da și arhiva. Că zeița dreptății e legată la ochi, nu la gură, și nu vii doar de ici, de după deal.

Tânărul a aruncat o privire repede spre fața albă de masă, a adulmecat mirodenia poftitoare a potroacelor de curcan, și a înțeles că boerul avea dreptate. S'a așezat, fru-

mos, la masă, şi a mâncat cât şapte. Că avea de unde, mulţumită lui Dumnezeu, şi de near ţine masa şi astăzi aşa de încărcată ca pe atuncea!

Conul Petrache nu se grăbea; şi poate avea dreptate. După masă a poruncit să vie păhăruţe cu vişinată, apoi felegene cu cafea; a mai ticsit şi chiseaua cu tutun turcesc, bectimis, de i-a dat tânărului, şi hăt, într'un târziu, s'a sculat de pe divan:

— Ei, acuma, putem merge. Am zis să puie caii la docar. Trăsurii dumitale i-am dat drumul. Am şi eu treabă, la târg, — o să te'ntovărăşesc până la Iaşi.

La scară îi aştepta docarul cu doi suri vânjoşi; pe capră, Ion ţiganul — un uriaş lat în spate şi boltit în piept; s'au suit şi:

— Mână, Ioane!

Surii numai s'au încordat odată de-au întins streangurile, şi s'au repezit ca scăpaţi din praştie.

Grefierul cam băuse din vinul roşu, de Galata, al conului Petrache; cele trei păhăruţe de vişinată mai adăogase ce lipsise vinului, şi era gata-gata. Uitase la ce venise, habar n'avea încotro apucaseră. Numai când satul rămase

în urmă, şi răcoarea câmpului îi sufla în faţă, se scutură, deodată, ca din somn, se desmetici, şi întrebă speriat :

— Da'arhiva ?

— „Am luat şi arhiva", răspunse liniştit conul Petrache.

Tânărul privi înainte, se întoarse de se uită înapoi, să vadă harabalele cu condicile judecătoriei — nimic.

— Nu văd nimic, coane Petrache.

— Ce să vezi ?

— Harabalele..... cu arhiva.

— Păi ce, în harabăli o s'o duci?... Ia opreşte puţin, Ioane!

Ţiganul încolăţăci hăţurile pe după pumni, se propti în picoare lăsându-se pe spate, opri surii, apoi îi struni pe loc.

— „Ia, lii bun şi te ridică puţin", rugă conul Petrache pe tânăr.

Şi, după ce grefierul se sculă în picioare, conul Petrache luă, de pe scaunul pe care şezuseră amândoi, o condică subţire, învelită în hârtie albastră de băcănie :

— Uite arhiva.... stăteai pe ea.

Tânărul se şterse la ochi, se desmetici bine :

— Glumeşti, coane Petrache....

— Ba nu glumesc deloc ; asta-i toată arhiva. Ce, din altă parte aţi ridicat mai mult ?

— Trei-patru harabăli.

Boierul puse condica la loc, pe urmă porunci :

— Mână, Ioane !

Surii porniră din nou, iar conul Petrache se întoarse către tânărul care se aşezase, prostit, la locul lui ;

— Arhiva mea îi condica asta.. şi Ion.

— Care Ion ?

— Ista, de pe capră. Că, vezi dumneata, alţii n'au altă treabă decât să mâzgălească hârtia. Eu însă am alt obiceiu. Eu cred că vorba-i sfântă, şi că de aceea a lăsat-o Dumnezeu oamenilor, să se înţeleagă cu dânsa ; nu se poate aşa ? — ei, atunci e altă socoteală. Fiindcă, vezi....

Conul Petrache scoate tabacherea, face o ţigară şi o dă tânărului, mai răsuceşte una pentru el, scapără din amnar, le aprinde, şi vorbeşte înainte :

—... Findcă, vezi dumneata, la mine dacă veneau oamenii, cu plângeri, să'i judec, — ce făceam ? Chemam pe împricinaţi. Îl luam pe unul : — „Ce vrei, măi române ? Imi răspun-

dea: că-i așa, că-i pe dincolo. — „Eu, zic, mă omule, să lași judecata dracului și să te împaci; uite, fă așa, și-așa, că e bine și pentru tine și pentru cela; nu cheltuești nici cu hârtiele, nici....“ — „Nu pot, coane Petrache, nu mă împac în ruptul capului!“ îmi răspundea cele de mai multe ori. — „Așa? bine! Ia treci, dincolo, de adastă puțin, să vorbesc și cu celălalt“. Omul trecea dincolo, și-acolo, îl aștepta.... arhivarul Ion. Îl vezi cât e de lat în spate? Îl înșfăca dela ușa: și dăi, și dăi, până când românul meu socotea că-i ajunge. Atunci se ruga: „Lasă-mă, cumătre Ioane“, — Ion îi bătea dar și le boteza — „că mă 'mpac“. Și Ion îl poftea, pe scaun, să se odihnească. În vremea asta, dincoace, eu mă bălăbăneam cu celălalt. Dacă era om de 'nțeles, lucrul se sfârșea repede, dacă nu, îi ziceam și lui: — „Ia du-te de așteaptă dincolo, și trimite-mi pe cel ce te-a pârât, să mai încerc“. Cela venea îmbujorat, suflând, ca dela plug. „Ei“ îl întrebam, „te-ai gândit?“ — „Gândit, coane Petrache, păi... tot mai ghine-i să mă 'npac“. — „Eu ce ți-am spus? Ia strigă și pe învinuit“. Venea și acela, roș ca racul. — „Ei?“ — „Mă 'mpac, coane!“ —

„Păi vedeţi, încheiam, ia acuma să vă 'nţelegeţi, cum v'am sfătuit eu, şi mâine dimineaţă să veniţi, să-mi spuneţi ce-aţi făcut"...

Conul Petrache aruncă mucul de ţigară:

— Uite-aşa am făcut dreptate douăzeci de ani în cap, cu biciul şi.. fără condei. Eu şi cu Ion al meu. Aşa-i, mă Ioane?

De pe capră răsună hohotul puternic al ţiganului care ascultase:

— Aşa-i, coane..

— Şi să nu te miri, zise conul Petrache întorcându-se iar spre tânăr: nu-i plasă prin prejur în care să fie cineva mai iubit de oameni ca mine. Şi sătenii au şi bani, căci hârtiile ţin parale... Ei, tinere, ce zici?

— Ce să zic? Da' vezi că bătaia...

— „Bătaia e ruptă din rai, s'o ştii dela mine", încheiă conul Petrache, şi scoase tabacherea să-şi mai facă o ţigară.

Din lumea celor cari nu cuvântă

Trandafirul

La o margine de drum, înflorì şi trandafirul. Şi a fost o minune, căci floarea trandafirului era aşa de gingaşă, aşa de albă, că par'că dela ea se luminase dimineaţa ceea de primăvară. Ş'avea tulpina lucie, rumenă ca mărgeanul, frunzele verzi ca smaragdul. Iar mirosul floarei lui se împrăştiă îndată peste întreg cuprinsul câmpiei: fluturii căděau adormiţi, celelalte flori se plecară în faţa adevăratei stăpâne, pe când paserile veneau din depărtări adânci, atrase de mireasma vrăjită, să vadă şi ele floarea măiastră care îşi desfăcea frumuseţea pentru întăia oară pe pământ. Şi par'că şi lui Dumnezeu îi părea acuma rău că pusese într'o floare aşa de minunate însuşiri pe cari nu le împărţise nici

în rai. — Lucrul acesta îl şoptise o ciocârlie care, la răsăritul soarelui, ducea totdeauna lui Dumnezeu câte o semânţă din fiecare floare ce creştea pe pământ, să o păstreze, Prea-Sfântul, pentru răsad.

Până la amiază trandafirul se acoperi de flori. Drumeţii treceau şi rămâneau locului, puneau mânile la ochi, resfirau nările să înghită mireasma nemai simţită până atunci, apoi, cu priviri lacome, rupeau câte o floare; iar dacă aveau câte ceva în mână, aruncau, să ţină floarea mai bine. În locul ei răsărea îndată alt boboc, şi, cât ai clipi, se desfăcea. Şi alţi drumeţi treceau, şi nu era unul să nu rupă câte o floare.

După câteva zile trandafirul se mâhni: el înflorea şi oamenii îl despuiau. „Uite, îşi zicea, spinul de lângă mine ce nalt e, ce chipeş, şi nimeni nu-l atinge; şi pe mine mă desbracă toţi de podoabele mele". Un stigleţ, care tocmai atunci se aşezase pe o creangă, îl deslusi: „Cum să se atingă cineva de spin când tot e îmbrăcat în ghimpi"! Atunci trandafirul se uită, şi văzù, că'ntra'devăr, spinul avea ghimpi.

Şi nu mai pregetă: se rugă îndată lui Dum-

nezeu să-l acopere şi pe dânsul de ghimpi, ca să-i păzească floarea. „Vezi, îşi zise Atot-Stăpânitorul, era dat ca pe pământ să nu rămâie ceeace numai în rai trebuia să dăinuiască". Şi, bucuros, îndată a făcut un semn şi tulpina lucie s'a acoperit de ghimpi. Dar trecătorii tot se opreau; şi nu era unul care să nu se repeadă, lacom, la floarea minunată. Deosebirea stătea numai în aceea, că fiecare lăsa şi câte o bobiţă de sânge în vârful vreunui ghimpe. Iar din ghimpe sângele a pătruns, încetul cu încetul, în tulpină, s'a ricat până în boboci, şi, într'o dimineaţă, floarea trandafirului se desfăcu roşie, aprinsă, ca sângele. Spinul stătea hursuz alături. Iar, dela o vreme, se trezi şi 'n dânsul pisma că prea nu'l băga nimenea în seamă. „Uite cum se închină toţi trandafirului, şi mie nimeni". Şi se rugă de Dumnezeu să-i schimbe şi lui floarea, să i-o facă roşie, bătătoarea la ochi ca a trandafirului. Atunci Dumnezeu şi-a zis: „Veşnic o să se iee, pe pământ, un lucru drept altul; căci numai eu pot şti că ce am menit odată, aşa dăinueşte; or'cum s'ar schimba faţa, soarta rămâne aceeaşi!" A făcut Dumnezeu un semn, şi floarea spinului se făcù roşie ca focul.

Şi-au trecut mereu drumeţii, şi-au rupt într'una florile trandafirului, şi nu s'au uitat la spin.

Mărinimie

În revărsat de zori pe baltă, lumina face minuni. Pe faţa apei plutesc, ici, sfărmături de oglinzi; colo, plăci de oţel; comori de galbeni între trestii. Nuferi,—potire plutitoare: raze de aur curg în ele. Un colb de argint dă strălucire stufărişului. Peste tot linişte, neclintită, de raiu.

Cocostârcul s'a sculat cu noaptea'n cap. A intrat în baltă. Pe picioarele lungi, subţiri ca nişte lugere, trupul lui se leagănă agale. Din când în când îşi udă pliscul; uneori se opreşte de se uită, ispititor, în fundul apei, ca şi cum ar fi dat peste ceva ce căuta de mult. E răcoare, şi răcoarea îl încântă. Nu simte nici o altă dorinţă decât să-şi scalde picioarele în unda rece care-i trimite fiori până supt aripi.

Deodată se opreşte; încordează gâtul şi priveşte. Pe frunza unui nufăr o broscuţă se bucură şi ea de frumuseţea şi răcoarea dimineţei. Când l-a văzut, biata broscuţă, a încremenit pe picioruşele de dinapoi; cu ochii mari

deschişi cată la cumplitul duşman. În spaima ei îl vede uriaş, cu capul atingând cerul, cu pliscul lung, larg, să soarbă, dintr'odată, balta şi, dinpreună cu balta, pe ea. Inima i s'a oprit. Îşi aşteaptă sfârşitul.

Cocostârcul o vede şi înţelege. Dar dimineaţa e mărinimos. Ş'apoi i se pare atât de mică, atât de neînsemnată această vietate a bălţii, că, dela o vreme, par'că o pierde din vedere în fundul apei, şi nici n'o mai zăreşte. Ridică piciorul, o păşeşte dispreţuitor, şi trece, măreţ, mai departe.

Broscuţei nu-i vine să creadă. Mai stă aşa câteva clipe. Apoi, de bucurie, sare pe o altă frunză; şi 'ntr'un avânt de recunoştinţă, ea, cea d'intâi, taie tăcerea dimineţei:

— Oaac!

Intr'un cimitir

Sunetul clopotelor s'a stins; glasul preoţilor nu se mai aude. Poarta grea de fier s'a întors pe ţâţâni, şi, zângănind în clanţele mari, a turburat încă odată liniştea adâncă. Intunerecul se presară uşor, se anină ca o ceaţă de ramurile copacilor, apoi se târâie pe pământul de care se prinde. Peste tot albesc crucile cu braţele întinse, a desnădejde, în această lume de uitare. Mireasma vişinilor, a caişilor înfloriţi, se împrăştie în aer, absorbind în ea mirosul pătrunzător, mirosul de tămâie şi de frunze putrezite care pluteşte totdeauna deasupra locurilor în sânul cărora se topesc trupurile omeneşti. Un liliac sboară, buimac, dintr'o scorbură. O bufniţă se loveşte de zidul bisericii. Apoi tăcerea se lasă atotstăpânitoare. De sus, din înălţimi, plâng milioanele de stele.

E târziu: miezul nopţii. Fără de veste, ca o isbucnire, luna, candelă nestinsă a morţilor, se înalţă tristă în vălul ei de pribeagă nefericită. Cimitirul se desluşeşte ca o lume din basme, cu chipurile de piatră încremenite deasupra mormintelor mute. Deodată, din tăcerea aceasta neclintită, un piruit se revarsă, — o privighetoare îndrăgostită îşi cântă patima într'un teiu. Glasul ei argintiu, e lin, e dulce, e străbătător: pare că lacrimile îngerilor cad de lovesc strunele unor harfe nevăzute. Strigătul învăpăiat al paserei se înalţă tot mai sus spre ceruri, se pogoară, şi iar se ridică, se stânge şi iar se revarsă, de răsună întreaga boltă. În farmecul dumnezeiesc al cântecului, crengile îşi scutură, uşor, floarea. Şi, ca printr'o minune, o lume a morţii, o lume de umbre, — lume de vedenii — prinde făptură. Deasupra lespedelor albe, lângă braţele desfăcute ale crucilor, mulţimea chipurilor de piatră se mişcă, iau fiinţă. Unele stau îngenunchiate, cu mânile întinse spre copacul tainic în frunzişul căruia paserea suspină; altele îşi îngroapă faţa în palme; multe îşi şterg ochii cu faldul vestmântului lor alb. Colo, în fund, o femeie îşi leagănă copilaşul

în poală ; pare că ţine degetul pe buze, şi-i spune: „Sst! ascultă"! Alături, un bătrân se razimă de umărul cuiva — poate fiul său — iar acela, cu faţa'ntoarsă, pare că şi el şopteşte : „Ascultă !" În preajma unui mormânt greoiu şi bogat, înconjurat de parmaclâc aurit, s'au adunat o mulţime de umbre, şi, îndreptate către cel ce în viaţă nu simţise nimic în sufletul lui, îl silesc să cate către copacul fermecat, şi par'că-i poruncesc: „Ascultă!" Şi-un glas adânc, un glas neomenesc, venit de aiurea, pare că se'mprăştie în văzduh şi zice: „Ascultaţi!"

Paserea cântă, paserea cântă în isbucniri pătimaşe.

Dar, deodată, un tremur cuprinde această lume ciudată. Albă, înaltă, despletită, cu fruntea încinsă de flori, cu vestmântul în falduri de sus până jos, o vedenie răsare din fundul cărării. Păşeşte încet, către copacul vrăjit, cu braţele întinse, ca şi când ar vrea să prindă pe cineva. Iar glasul adânc de odinioară pare că şopteşte iarăşi: „Plângeţi! E fecioara, — fecioara logodită, moartă în ajunul nunţii!" Şi umbrele pleacă în jos capul şi plâng; şi mama îşi strânge copilul la sân; şi bătrânul îşi îmbrăţişă fiul. Cu faţa ţintă înainte, ve-

denia trece, şi din ochi îi picură mărgăritare luminoase; trece, ajunge supt copac, se razimă cu mânile de trunchiul lui, şi, cu capul îngropat în bogăţia părului, îşi cutremură vestmântul de suspine. Paserea par'că simte că cineva, care a iubit şi n'a putut îmbrăţişa, o ascultă: cântă încet, stins, sfâşietor de duios. Şi crengile presar cu floarea lor drumul pe care avea să se întoarcă mireasa nefericită, şi luceafărul îi împleteşte în păr beteala razelor lui..

Dar zorii zilei sosesc şi şterg această lume de umbre, amuţesc glasul privighetoarei.... şi risipesc urzeala visului meu dureros.

De pe cruce

Poporul se dusese; pe vârful Golgotei rămăseseră numai cei trei răstigniţi şi sutaşii cari, văzându-se singuri, priveau îngrijaţi spre Isus. Soarele arunca umbra crucii din mijloc, pe care dânsul suferea, până departe, peste pietrişul alb presurat cu rămăşiţele muncii celor cari săvârşiseră răstignirea: piroane, cioplituri de lemn, curmee cu care legaseră mâinele şi picioarele osândiţilor. În vale, sclipind, aburind în aer, Ierusalimul se odihnea par'că de încordarea zilei. Deasupra, cerul se rotunja, coprinzând, ca supt un uriaş clopot de sticlă, întreaga privelişte.

Isus murea cu încetul. În ochii lui când stinşi de durere când aprinşi de amintire, lumea se ştergea şi se înfăptuia la loc, ca pâlpâirea unei stele. De undeva boarea aduse

mireasma unei iasomii: Isus o sorbi, cum sorbi o picătură de apă când ţi-e sete, şi se învioră. Din când în când gemetele tâlharului răstignit din stânga îl ajutau să-şi înfrâneze chinul şi mai tare, să-şi aducă aminte de tot ce se întâmplase. I se înfăţişau vedenii: în preajma lui se făcea că urlă din nou mulţimea aşa ca în clipa în care-l întindeau pe cruce; Isus vroia să facă semnul binecuvântării, dar simţea o durere cumplită când vroia să mişte braţul,—iar vedenia se ştergea.

Deodată, cum căutau în neştire, ochii lui Isus prinseră o mişcare, jos, pe pământ. Încordându-şi voinţa, dânsul văzu că, dintre pietre, ieşise o broască: vroia să treacă poteca sgrunţuroasă, dincolo, spre cele câteva burueni cari îi puteau da un adăpost. Oprindu-se o clipă, cu ochii mari deschişi, broasca privi parcă mirată la cele trei cruci, apoi se grăbi să-şi vadă de drum. Atunci, fără de veste, ca o săgeată, tăie din adânc aerul, un vultur, şi, prăbuşindu-se pe pământ, lovi cu ciocul în spatele vieţuitoarei.

Ochii lui Isus se aprinseră, şi fiindcă broasca, ameţită de durere, se trase cu greutate, spre umbra crucii, ca spre un liman de scăpare,

lui Isus i se păru că pe el însuşi îl ciocăneşte a doua oară paserea de pradă care se repezise din nou asupra nevinovatei vietăţi.

Numai acum simţi Isus că pe cruce era numai Omul, căci dorinţa lui nu putea opri paserea din avântul ei sălbatec. Şi, în durerat, întăiaşi dată încolţi în sufletul lui simţul de răzbunare împotriva cuiva. Ridicând ochii, cu glas înnecat, Isus se rugă : „Doamne! pedepseşte paserea vinovată!“ Şi, în clipa ceea chiar, din dosul pâlcului de burueni, se repezi, lătrând furios, un câne, iar vulturul, speriat, îşi luă nepregătit sborul, deşi atinse aripa de colţul unei stânci ; şi câteva pene fluturară prin aer. Mulţumit, Isus urmări cu ochii broasca : desmeticită puţin, ea căuta, pe cât o lăsau puterile, să ajungă mai repede în locul unde s'ar fi putut ascunde. Dar câne le dădu pe neaşteptate peste ea, se opri puţin, cu ochii lacomi, apoi se năpusti cu turbare şi, înşfăcând în gură trupul moale, cu o singură crănţănitură de dinţi, îl sfâşie.

Şi gemătul de durere al broaştei se uni cu cel ce pornea de pe cruce. Cu glas tremurat Isus se rugă din nou : „Pedepseşte, Doamne! gura însetată de sânge“. În clipa aceea sutaşii

văzând cânele. aruncară spre el o ploea de pietre; una îi rupse coapsa, alta-i sparse capul de lăsă o dâră de sânge pe pământ; celelalte îl doborâră în marginea potecii.

Sfâşiat de milă, din ochii lui Isus se scoborâră două lacrimi.

Si, cu glasul smerit, Mântuitorul se rugâ: „Iartă-mă, Doamne, şi iartă-le lor!“

Din viaţa noastră

E foarte cald. În grădiniţa cafenelei totuşi adie un vânticel ce ne desmiardă, răcoritor, faţa. Stau la o masă, dinpreună cu prietenii mei: Dumitru Brazi, Corneliu Stâncă şi Tănăsel-Cucernicul. Câte-şi-patru, ne uităm cu jind la două vrăbiuţi cari fac „Idroterapie" în revărsarea picăturilor reci din avuzul de supt copacii umbroşi. Fericite lighioane că pot, aşa de faţă cu toţi, să-şi scuture zăduful zilei de Iunie. În grădină sunt două-trei mese, acoperite cu halbele deşertate de câţiva nemţi gălăgioşi; încolo pustiu peste tot; câteva din tipurile obişnuite nu se mai văd,—s'or fi dus la băi.

— Tocmai, încep eu, încotro te duci, vara asta, Mitică?

Poetul, cu barbişonul în vânt, cu ochii per-

duţi se reculege repede, ca de obiceiu, şi-mi spune planul de călătorie ce'l înjghebase :

— Dragul meu, aştept să sfârşesc cu examenele, — poetul e profesor, — şi mă duc la Lausanne. Peste câteva zile, cel mult la 1 Iulie, sunt plecat.

Şi hotărârile prietenilor mei se arată mai închegate decât totdeauna. Corneliu pleca la München, neapărat:

— De abia aştept să mă văd în tren. Ce viaţă la München, dragă ; ce viaţă eftină, liniştită, artistică. Muzee vestite, bere cum numai acolo poţi bea, obiceiuri patriarhale. Scapi de mutra lui X, a lui Y, de nervozităţile prietenilor...

Mă uit la el, şi prind ochirea care-o aruncase, a lui Mitică, odată cu cele din urmă cuvinte. Băgasem eu, dela început, seama, că se cam pişcaseră.

— Şi tu, Tănăsel ?

A! Tănăsică al nostru, mai romanţios, se suia pe un vapor, şi : Adio ! ţară, pentru cel puţin trei luni :

— Mă sui, la Constanţa, în vapor, şi rătăcesc pe mări până 'n Octomvrie. Unde-oiu vedea un colţ de umbră, rămân, stau o zi

două, şi, hait! mai departe, jidove rătăcitor! În Bucureşti nu vezi, dragă, că te prăjeşti?

Fericiţi prieteni!

Deodată, câteşi-trei, pun coatele pe masă, şi, într'un glas:

— Dar tu?

Eu? Ce-i drept nu mă gândisem. Dar mi se părea caraghios ca numai eu singur din cuartetul nostru să n'am un plan. Trebuia să am şi eu unul, fireşte, mai puţin avântat, fiindcă nu's poet:

— Eu?... eu... da... o să mă duc şi eu la o mănăstire, la... Văratic, poate.

— „E mai frumoasă Agapia", spune Corneliu.

— „Da", fac eu, „la Agapia".

— „Dragul meu, du-te la Putna, în Bucovina", mă sfătueşte Mitică.

— „Aşa; n'ar fi rău, la Putna", mă grăbesc să o dreg.

— „Caută-ţi de treabă", zice, ca un om care cunoaşte locurile, Tănăsel. „Pune-te pe plută, la Dorna, şi ia-o pe Bistriţa. până la Piatra. E o călătorie dumnezeiască".

— „Ştii că ai dreptate"? îi răspund eu.

Dar prea le făcusem gustul! îmi iau îndrăsneala să le dau un sfat.

— Dragii mei, mi se pare că nici voi n'aţi ales locurile unde vreţi să vă duceţi, potrivit cu firea voastră. Eu v'aşi sfătui să schimbaţi: să se ducă Mitică la München, Tănăsică la Lausanna, şi Corneliu pe mare.

Prietenii se indignează:

— „Nu se poate!" „Am hotărât!" „S'a sfârşit!"

— Binee!...

Vrăbiuţile îşi usucă penele la' soare; stau aşa câteva clipe, apoi sboară din nou în ploaia avuzului. Chelnerii dormitează; nemţii au plecat.

Peste puţin ne despărţim şi noi.

Ce fierbinţeală! Asfaltul arde supt picioare. Oamenii umblă pe stradă buimaci. Merg, moleşit, spre tipoprafie. E în mijlocul lui Iulie şi încă n'am plecat din Bucureşti.

În ce umbră s'or fi scăldând Varatecul, Agapia; ce răcoroase sunt undele Bistriţei; supt ce vânt ocrotitor va fi aşteptând Putna sosirea mea! Şi gândurile mă fură. Cel puţin, prietenii mei au fost mai norocoşi. Au făcut ce-au făcut, şi au plecat. De abea acum mă prinde mirarea că nici unul dintre ei nu s'a gândit să-şi ieie ziua bună dela mine. Ba mă-

car, să-mi trimită, așa, o cartă postală ilustrată, din Buda-Pesta, spre pildă, pe unde-au trecut. Acuma pe Tănăsică să-l mai ierți,—că pe apă e mai greu: răul de mare, furtunile, porturile depărtate...

Cu o iuțeală vestiginoasă vine din deal tramvaiul electric; de abea am vreme să-l prind cu coada ochiului, și l-am și văzut. Să fie cu putință? Nu se poate; fără de îndoială, mă'nșelasem. Ca o sclipire mi s'antrupat, la una din ferestre, chipul lui Corneliu. Poate unde m'am gândit la el. Ei! ce bine o fi petrecând, ștrengarul, în München! Și iarăși mi se face un învălmășag în minte: Putna, Vărateeul, Dorna.

Ce să mă mai gândesc degeaba! De s'o putea bine, de nu, m'oiu mângâia și eu cu Cișmigiul. Chiar, așa, diseară, după masă, mă duc în Cișmigiu...

E răcoare. Plopii șopotesc pe malul lacului. Lângă stânca avuzului, în mijlocul apei, lebedele dormitează.

E liniște, o liniște adâncă, neturburată de nimic. E aproape de miezul nopții, și'n afară de paznicul grădinei, care trece încet,—ca și când ar fi împrumutat și el ceva din taina lo-

culuí, nu se mai zăreşte nimeni. Ba, mă înşel: pe-o bancă, lângă peşteră, sunt două umbre. Trebue să fie doi îndrăgostiţi. O ciudăţenie de om singuratec mă împinge spre dânşii. Trec. Ce Dumnezeu! întorc iarăşi capul. Sunt chiar ei! Doar nu visez, — şi se fac că nu m'au cunoscut! Mă îndrept, hotărât, spre dânşii:

— „Corneliu! Mitică! Cum se poate!.. V'aţi întors“? Fac eu ca şi când aşi fi căzut din cer. S'au sculat în picioare. Mitică râde încurcat, întretăiat, cu bărbiţa lui de ţap în aer. Văd bine că e cam stingherit.

— M'am întors, da... de la Predeal... Am pierdut două sute de lei... Dracul să iea... Am stat în casă... Stau toată ziua închis...

— Bine, dar tu?

Corneliu îngăimă un cuvânt-două, apoi celelalte curg la locul lor.

— Eu,... eu. Am pus cele şase sute de lei la casa de economie, şi, cu ce voiu strânge la anul, mă duc într'o călătorie mai mare. Ce să umblu cu Münchenul! Mă duc în America; Ce ţară interesantă! Ce oameni practici! Ce...

— Zi, îl întrerup eu, tot bine te-am zărit azi în tramvai. Tu erai?

— Eu... Numai azi am eşit... Stau toată ziua închis şi scriu. Din întâmplare m'am întâlnit cu voi...

Ne aşezăm jos.

— „Va să zică numai Tănăsică s'a ţinut de cuvânt", spun eu.

Mitică îşi tremură barbişonul, mulţumit :

— Ce, nu ştii ? A ! el e fericit. Are o grădiniţă, şi-a cumpărat o stropitoare, a legat-o de-un copac, şi face toată ziua duşuri. L-am văzut : aflase că Marea Neagră e înfuriată, şi i-a prins frica !... Închipueşte-ţi !

Dar râsul i se curmă repede, şi, încruntat :

— Ei, dar tu ?

— „Dar tu ?" îl întovărăşeşte Corneliu.

Aşa-i, eu mă uitasem :

— Eu ?... eram să plec, dar... aşa... a plesnit un motor la tipografie.. şi m'a lăsat la coala a 3-a. A trebuit să aştept o săptămână, să reiau corecturile,.. să...

Tăcem câteşi trei... Fiecare ne simţim stingheriţi, înciudaţi oarecum. Mitică îşi necăjeşte barbişonul ; Corneliu vrea să-şi dea aere de nepăsare, cască, silit. Ei ! nu se poate, trebue să ne înviorăm, ce Dumnezeu ! Şi-mi vine

în minte o propunere care avea să învelească pe prietenii mei. Mă întorc spre ei, și le-o spun :

— Știți ce ? Hai să scrim câte o carte, cu impresii, de pe unde am călătorit.

Domnul Maior

Din colţul în care sunt stau şi-l privesc. E neliniştit. Îl văd cum îşi încruntă fruntea, cum aruncă priviri furioase, cum strigă la chelner, cum întoarce, pe o parte şi alta, gazeta, fără să-şi întârzie privirile pe ceva. Il cunosc de vr'un an, şi mi-a plăcut cum l-am văzut, venind într'o zi, pe ploae, fără umbrelă, umblând semeţ, cu mustăţile cărunte, dese, şfichiuite la vârfuri, ras, svârlind din ochii verzi priviri mândre de om încercat. Fusese în oaste, făcuse războiul şi eşise la pensie cu gradul de maior.

Cei care'l cunosc de pe atuncea — spun că vor fi vre-o cinsprezece ani — îi zic: „Domnul Maior"; şi aşa de bine'i sta să-i spună toţi astfel, că niciodată n'am fost ispitit să cercetez cum l-o fi chemând.

Îmi părea ciudat să-l văd astăzi aşa de tulburat când îl ştiam atât de liniştit. Mă ridic şi mă'ndrept spre masa lui:

— Am onoarea a vă saluta, domnule maior.

Dânsul se scoală în picioare, apropie călcâele, ca şi când ar fi vrut să-şi zurnăie pintenii, şi-mi strânge mâna.

Apoi mă întreabă repede:

— Faci un preferans?

— Mă iertaţi, nu ştiu să-l joc.

O strâmbătură din buze îmi dă să înţeleg eă nu i-am fost pe plac.

Mă poftește:

— Şezi, te rog.

Mă aşez, de ceea parte a mesei; iau o gazetă. Domnul Maior bate, nerăbdător, în masă, şi, când vine chelnerul, strigă:

— Nu ţi-am spus odată să-mi aduci „Universul“?

— Vi l-am adus.

Maiorul caută:

— A, da!

În clipa aceasta se deschide uşa; un cunoscut se apropie de noi:

— Bună dimineaţa, domnule Maior.

— Bună dimineaţa.

Apoi, deodată, ca şi când i-ar fi fost frică să nu-i scape:

— Joci un preferans?

— Nu, domnule Maior; sunt cam grăbit.

Altă strâmbătură din buze: nici acesta nu i-a fost pe plac.

Stăm tăcuţi. În vremea aceasta mă gândesc şi nu-mi pot deslui stăruinţa aceasta a maiorului să joace preferansul. De un an de când tot vin în cafeneau aceasta, mi se pare că l-am zărit numai o singură dată jucând cărţile. Veşnic sta la aceiaşi măsuţă de lângă fereastră, citind gazetele, cele româneşti şi străine, fumând, moşnegeşte, ţigări peste ţigări....

Deodată, trânteşte gazeta de scaun şi-mi curmă gândul; apoi se răsteşte:

— E de nesuferit, domnule; nu mai am linişte, pentru numele Dumnezeu!

— Te văd, şi nu 'nţeleg pentru ce, domnule Maior.

Maiorul îşi răsuceşte o ţigară, o sfarmă, îşi face alta, apoi începe să-mi vorbească, trunchiat:

— De treizeci de ani, domnule, joc preferansul. Vorba vine,—joc odată, de două ori

pe lună: altă dată, când luam leafa, acum, când ridic pensia.... L-am învăţat în tabără... când eram *activ*. Şi, ca să-mi plătesc şi eu un gust, puneam lunar, în bugetul meu, să-i pierd...

Maiorul curmă o clipă şirul:

— Chelner, un pahar cu apă!

Apoi:

— ...Să-i pierd: cincisprezece lei... Când am eşit la pensie am tăiat cinci... De când joc pierd: dar pierd pe toată linia. La dreptul nici nu ştiu bine preferansul... îmi fac doar obiceiul. Un fel de bir lunar. Dar fiindcă m'am deprins cu el, — trebue să-l dau. Eu, domnule, am totul măsurat, cumpănit: fiecare ban. Dacă n'aşi da ăşti zece lei lunar, n'aşi fi împăcat în mine însumi... Sunt un om ciudat... Ei, dar pierdeam şi mă linişteam. Îmi vedeam de treabă. Închipuiţi însă că luna asta...

Neastâmpărat, iar bate în masă:

— Chelner, un chibrit!

Şi urmează:

— ... Luna asta am câştigat: o săptămână în şir. A cinci lei partida: treizeci şi cinci; patruzeci şi cinci de lei peste tot—cari mă ard...

Maiorul se'nflăcărează la faţă, se'nfurie:

— ... Şi nu mai am astâmpăr, domnule. Acuma văd că meteahna jocului e o ticăloşie. Nu-mi pot vedea de treabă: gazetele, scrisorile, plimbarea mea obişnuită. Toate,—baltă. Cât i-oiu avea în buzunar trebue să joc. Am găzduit pe Necuratul în buzunar!... În treizeci de ani să câştig şi eu odată! Piaza rea! Poftim! Asta mi-a căzut pe cap ca o patimă, ca o boală... Trebue să i dau numaidecât...

Uşa se deschide; intră un bătrân, se'ndreaptă spre Maior:

— Bună ziua, domnule Maior.

— Faci un preferans?

— Fac.

— Bravo! zece lei partida.

— Zece lei partida.

— Bravo! bravo!

Maiorul răsuflă, uşurat, parcă i-ar fi luat cineva un bolovan de pe piept; dă gazetele la o parte, se scoală, şi se duc amândoi, la o masă, mai în fund.

Privesc spre dânşii. Au început jocul. Mă scol; am nişte treburi prin târg; plec...

După vreo două ceasuri mă întorc.

La masa din fund cei doi parteneri joacă

mereu. Cer un svarţ, o gazetă, şi citind aştept.

Când eram mai cufundat, cineva mă loveşte pe umăr. Tresar, ridic capul. Maiorul.

— Uf! am scăpat... Bine c'a dat Dumnezeu. I-am dat! Eram bolnav, domnule.

Scoate batista, îşi şterge sudoarea de pe faţă, apoi bate în masă:

— Chelner: gazetele!

Şi către mine:

— Nu mai ştiu ce e pe lume, domnule... Auzi dumneata!

Judecător

Portărelul Petre Stoica e un om liniştit. Nu vede, nu aude, — facă ce-o vrea oricine, zică toţi ce-or pofti. Fiecare e stăpân pe el şi pe faptele lui; cine strică să-şi tragă singur păcatele; care face bine, cu atât mai frumos pentru dânsul. El, un biet portărel acolo, se mulţumeşte să vie dimineaţa, înainte de slujbă, să-şi beie şvarţul, cu o picătură de rom, să citească *Universul*, să se uite la pozele revistelor străine, şi să privească apoi pe stradă.

Trec trăsurile, automobilele, comisionarii, miniştrii, ofiţerii, curtizanele, se duc care 'n cotro, la treaba lor, şi el petrece. Se uită cum îs îmbrăcaţi, cum păşesc, cum îşi ţin capul, şi tot teatrul ăsta nu'l costă nici un ban. La 11 jumătate, o ia spre tribunal, agale. E tânăr, bine îmbrăcat, mustaţa neagră, sprân-

cenele groase, ca niște lipitori, de-asupra ochilor verzi, mici, și cuminți, unele femei îl privesc galeș și dânsul e mulțumit. La urma urmei ce-i fericirea? gândește Stoica: mijlocul să te strecori mai fără durere printr'o lume de patimi.

Și el n'a avut dureri. Și-a luat bacalaureatul, apoi licența fără nici o întârziere. A intrat în slujbă fără uici o greutate,—așa printr'un noroc, căci n'are pe nimeni — și-acuma își câștigă traiul făr'de nici o'ncordare: Fericirea!

Azi nu-i mai vesel ca altădată, dar nici mai màhnit. A cetit gazeta, s'a uitat la poze, acum a venit rândul privelei. Și a sorbit șvarțul, și sa'ntors într'o rână spre trotuar. Pe geamul întins și poleit de soare al cafenelei, învălmășagul stradei se perindează ca pe pânza unui cinematograf.

Tocmai privea așa, când aude glasuri ascuțite, ridicate a ceartă. Fără să vreie, Stoica întoarce capul: dinspre ușă veneau doi prieteni de-ai lui, prieteni de pe băncile școalei, ciondănindu-se. Unul e Ioan Slivneanu, celalt Ioan Tudurescu, amândoi slujbași. Cum îl zăresc pe Stoica se reped la el.

Începe Slivneanu:

— Bine că te găsim pe tine, să te luăm de judecător.

Tudurescu e bucuros şi el:

— Foarte bine: aşa; să ne judeci tu.

Sfios, portărelul. întreabă:

— Dar ce e, ce-i?

— Ascultă.

— Ascultă-ne.

— Păi bine, dar nu vă pot asculta decât pe rând.

— Aşa, pe rând. Tu eşti om cinstit, te stimăm....

— Daa, te stimăm!

— Taci să-i vorbesc eu: te stimăm şi te iubim; ce'i zice tu: aia-i. Hotărât! Primeşti?

Tudorescu se'nvoeşte:

— Ce-o zice el rămâne sfânt.

Slivneanu se aşează pe canapea, în faţa lui Stoica, şi începe:

— Dragă, acum vre-o lună...

— Nu e o lună.

— Ba e o lună'n cap,—peste trei zile.

— Vra să zică încă nu e o lună...

Stoica roagă pe Tudurescu:

— Lasă-l, Tudurescule, să vorbească el întâi.

— Acum o lună, vine Tudurescu la mine. Cum intră şi-mi vede biblioteca...

— Ei, bibliotecă !

— Bi-bli-o-te-că. Tu n'o să ai una aşa cât ăi trăi. Cum îmi vede biblioteca, se repede, se uită peste rafturi, şi nu : că să-i împrumut pe „*Cei trei Muşchetari*“, în franţuzeşte, o ediţie rară, aproape *epuizată*, cu gravuri. „Uite îi zic, ţi-o împrumut, dar de azi într'o săptămână să mi-o aduci, tot aşa, cum ţi-o dau“.

Tudurescu îi curmă povestirea :

— N'am putut, dragă Stoica, n'am putut să citesc, cogeamite ceaslov, într'o săptămână ; m'am dus şi l-am rugat să mi-o mai...

— Şi i-am mai lăsat-o încă...

— O săptămână. Dar tot nu pridídisem...

— Treaba ta. În sfârşit, scurt : mi-o aduce azi. Asta nu-i nimica. Treacă meargă. Dar când deschid cartea, ce să vezi : băeţii gazdei dumnealui învăţaseră desemnul pe cartea mea...

— Ei, numai câteva foi...

— Douăzeci şi cinci de foi mâsgălite : le-am numărat în faţa ta...

— Ce mâsgăliturĭ, dragă Stoica, câteva linii, să le ştergi cu miez de pâine.

— Auzi d-ta! Păi de asta ţi-am dat cartea, să o şterg cu miez de pâine!... Să-mi aduci pe Porthos cu trabucu'n gură, pe Aramis cu şapca de comisionar în cap, pe Richelieu — o stampă admirabilă!—cu patine'n picioare? Păi murdăriile astea nu se pot şterge, prietene. Să-mi plăteşti polul: atâta mă costă. Asta-i cer, dragă Stoica, fiindcă i-o carte rară... Poftim, i-o las dar să-mi deie douăzeci de lei, cât am dat pe ea.

— Nu-l crede; mai mult de cinci lei nu-l poate costa. Să întrebăm la o librărie...

— Ce să 'ntrebi, îţi spun că e o carte care nu se mai găseşte; atâta am dat, înţelege mă.

Stoica stă, se gândeşte: cine i-au adus pe capul lui? Ei! ce era de făcut. Să 'ncerce să-i împace.

— Ori cum, Tudurescule, dacă mâzgăliturile nu se pot şterge trebue să-i plăteşti cartea; e drept.

— Fireşte, zice Slivneanu.

— Bine, răspunde Tudurescu, să zic că să-i plătesc, dar un pol, pentru cinci lei?

— Dă, în privinţa asta şi tu ai dreptate: e poate cam mult.

— „Ba nu-i de loc de oarece eu l-am scos din pungă“, se supără Slivneanu.

— Vorbă să fie, n'ai dat nici cinci lei pe ea.

— Ascultaţi-mă, încearcă Stoica, să nu fie nici pe-a unuia, nici pe-a celuilalt: dă-i Tudurescule zece lei şi gata.

— Prea puţin, sare Slivneanu.

— Prea mult, se strâmbă Tudurescu.

Atunci, întreabă Stoica prostit.

— Atunci? mă rog cui dai dumneata dreptate: mie sau lui? strigă Slivneanu.

— Dragii mei, fiecare aveţi dreptate în felul vostru.

— *Merçi !*

— Mulţumim !

— Numai că tu ceri prea mult.

— Poftim, prea mult...

— Şi el îţi dă prea puţin...

— Ei, asta-i, prea puţin...

— „Ce puţin, omule?“ — „Ce mult, domnule?“ se ridică amândoi, şi strigă la portărel, care încremeneşte pe canapea. „Ce puţin?“ „Ce mult?“.

— Nu zic, dar... vezi.... că...

Slivneanu își svârle pălăria pe ceafă cu o sfârlă:

— Aferim! am găsit și noi judecător!

Tudurescu își susmuță mustața și arătă spre Stoica:

— Straşnic cap mai are domnul! Hai, Slivnene, că ne-om învoi noi. N'avem nevoe de luminile nimărui.

— Că chiar... Mergi la o țuică?

— Haidem!

— Poftim judecată. Să-ți fie 'n nas. Auzi: Prea mult!

— Să spuie că-i prea puțin!...

— Dragii mei, îngână Stoica.

— Ia să ne slăbești.

— Slăbește-ne!

Și cei doi prieteni pornesc din cafenea la braț. Stoica rămâne buimac pe canapea; într'un târziu își vine'n fire, și gândește: „Înțeleg să le fi căzut eu pacoste pe cap, dar așa»!

Și 'ntăiași dată, portărelul Petru Stoica, plecă mâhnit la slujbă.

O patrulă

În cincizeci de ani şi jumătate, câţi avea conul Vasile Antohi,—de îndeletnicirea dumnisale, negustor de coloniale,— nu fusese mai mulţumit ca în zilele aceste de căpitănie în Garda Naţională. De copil îi plăcuse oastea; făcuse cinci ani la lăncieri, iar acuma, când starea ce avea îi atrăsese un grad aşa de înalt în gardă, îşi trăia visul. Umbla îmbrăcat numai în mundir, îşi zăngănea sabia de pavele şi, când se oprea la vorbă cu cineva, îşi ţăcănea, scurt, şporii, căci fără ei nu înţelegea îmbrăcăminte ostăşească.

În odăiţa din faţa casei, în care e şi *cantileria* companiei, conul Vasile Antohi primeşte, în fiece dimineaţă, dela sergentul de rând în ziua ceea, raportul companiei: îl ascultă în picioare, rezimat c'o mână pe masă,

cu ceealaltă vârâtă în deschizătura hainei ; şi, fiind cam surd de urechea stângă, stă totdeauna cu partea aceea a feţei întoarsă, lăsând să i se vadă, în toată lungimea, barbişonul, roşcat, de capră. Cu ochii verzi, cu obrajii graşi, cam atârnând puţin ca două pungi, cu *zecsurile* cîrlionţate spre sprincenele ridicate, conul Vasile Antohi are o înfăţişare deosebită. Dacă îl mai auzi şi vorbind, răguşit, totdeauna poruncitor, atunci înţelegi că un om ca el avea ce căuta în gardă. Şi'n adevăr puţini să-şi facă datoria cum şi-o făcea căpitanul Vasile Antohi. Căci dacă în Iaşul pustiu de soldaţi — căci plecaseră toţi în răsboiu, — n'ar fi fost patrulele trimise de către căpitan să'npînzească mahalalele, ai fi avut ce vedea şi auzi. Numai în Ciurchi rînduise patru patrule, două în Păcurari, trei în Sărărie, alte trei spre Podul Roş, şi una spre Copou, căci era uliţă boierească. Şi-a doua zi: veştile şi arestaţii,—căci îi închidea pe-un cap. Din pricina aceasta le era frică la toţi de căpitanul Antohi. De o bucată de vreme boclucaşii înţeleseseră că n'aveau încotro şi se astâmpăraseră. Oamenii liniştiţi erau mulţumiţi şi se'nchinau cu multă ple-

căciune când întâlneau pe Căpitan. Iar când ieşea cu compania la mustru, căci îi scotea în fiece săptămână afară, în marş, spre via lui Pester, şi trecea pe uliţa Copoului, boierii făceau, prieteneşte, căpitanului cu mâna: „Ce mai faci, Antohi?“ Iar căpitanul îşi susmuţa barbişonul şi dădea, raguşit, piciorul: „Un-doi!“, „Un-doi!“.

Venise Noemvrie cu un omăt cât casa, cu viforniţe de să sufle târgul, dar căpitanul nu se lăsa doborât: patrulele erau patrule; trebuiau să iscodească toată nopticica. Antohi le ţinea cîteo cuvântare, de-i îmbărbăta: „Ia gândiţi-vă, le zicea el, ce-or fi făcând bieţii Căciulari, colo, la Plevna, ş'apoi să-mi veniţi cu văicăreli, muiereşti, de vă dă mâna!“ Şi negustorii tăceau, închideau seara dughenele, îşi luau mundirul de acasă, puşca dela companie, şi, hai, în patrulă. Din când în când venea câte o veste bună din războiu; căpitanul se ducea atunci dintr'adins prin cafenele, şi vorbea aprins, ca şi când şi lui i se cuvenea o părticică de laudă în izbânda purtată de către ostaşii noştri.

Un singur om pare că-i purta sâmbetele căpitanului, un fost tovarăş care-şi cheltuia

acum venitul, unul Costache Şăndrică, un morocănos, căruia nu-i plăcea nimic, care striga împotriva tuturor, şi mai ales împotriva gardei : „Ce ne trebue nouă mămăligari ?“ ţipa într'una. „Ce ? o să deie Tătarii în târg ? Şi dac'ar da, cine o să-i oprească ? Antohi ? Vasile Antohi ?“ Căpitanul auzise el toate astea şi căuta numai prilejul să-i arate el, dar prilejul nu sosise încă. Aşa că, astăzi, când sergentul venise să-i dea seama de starea companiei pe ziua de 28 Noemvrie, şi-i spuse că Şăndrică trăgea chefuri şi ţipa împotriva oastei, şi mai ales a gardei, şi că asta o face de-o săptămână în şir peste tot, căpitanul porunci, ca, în seara aceea, Luni, să vie opt oameni în patrulă, căci el singur avea s'o comande. După ce plecă sergentul, Căpitanul îşi pişcă puţin barbişonul, şi-l răsuci în degete, bucuros, şi, mulţumit, aşteptă să vie seara.

De cu ziuă stătuse ninsoarea, dar seara prinse a ninge din nou, potolit, cu fulgi mari, aşa cum îi plăcea conului Vasile Antohi când îl apuca, iarna, dorul de plimbat.

Erau ceasurile 10 jumătate ; cei opt gardişti veniseră, cu sergentul, şi aşteptau în dosu

porţii. Căpitanul îşi luă mantaua blănită, chipiul, cismele de iuft, şi porniră. Despicând aşa troianul, pe uliţile pustii, Căpitanului i se părea că umblă departe, într'o recunoaştere, pe câmpiile Bulgariei, cu căciularii lui. Glasul sergentului îl trezi:

— O luăm, devale, prin Târgul Cucului, spre Tătăraş, domnule căpitan?

— „Da, da", răspunse Căpitanul, şi patrula făcu la dreapta, spre biserica Goliei.

Căpitanul prinse să gândească: de l ar găsi pe Şăndrică acolo, are să-l dăscălească el: ori îşi închide odată pliscul ori i-o face el. Tovarăş, tovarăş, dar vorba ceea, toate până unde pot merge. Putea să facă chefuri, treaba lui, făcea şi el câteodată, dar să fie înainte de toate om cu suflet, ostaş, c'apoi... Şi Căpitanul se trezi strigând în gura mare. Gardiştii se strânseră mai la un loc, crezând că e vorba de ei, mergeau uluiţi.

Orbăcăiră pe la toate cârciumile, dar nu dădură de Şăndrică. Erau ceasurile 3 de noapte. Mai aveau de căutat într'un loc:

— Ici, pe hudiţa din dreapta, suntem „*La Raiul Eţern*", domnule căpitan.

— Haidem şi acolo!

Ocoliră şi, peste câteva clipe, ajunseră în faţa crâşmei joase, cu obloanele închise, prin crăpăturile cărora străbăteau raze de lumini, roşii, verzi, galbene,—care cum treceau prin sticlele cu apă văpsită din ferestre. Din năuntru răsunau glasuri. Căpitanul puse pe sergent să se uite:

— Aici-i?

Sergentul privi, când printr'o crăpătură a obloanelor, când printr'alta.

— Par'că-ar fi,.... ba,.... e chiar dumnealui. E aici, domnule căpitan.

Atunci căpitanul Antohi puse mâna pe clanţă, trase cu greu uşa proptită de omăt, şi, el înainte, ceilalţi pe urmă, intrară în cârciumă.

Supt tavanul jos, fumul de ţigară învăluia, la o masă din fund, trupurile câtorva băutori. La tejghea, stăpânul dormita; dar când zări patrula, se sculă în sus, mirat. Se închină şi întrebă politicos:

— Cu ce vă putem sluji, domnule căpitan?

Căpitanul Antohi alese o masă, o arătă gardiştilor şi porunci:

— Două ocă de vin, oamenilor.

Iar Căpitanul se apropie de masa din fund:

— Bună seara, coane Neculai.

Dintre cei trei băutori, unul se întoarse, şi chipul puhav, cu mustăţile pleoştite, cu ochii umflaţi ai conului Neculai Şăndrică se arătă în lumină.

— Ce faci, Antohi ?

— Bine.... coane Neculai.... ia în inspecţie ; îmi îngădui să stau şi eu ?

— Cum nu.

Căpitanul îşi scoase mantaua, îşi dădu chipiul pe ceafă, se uită la ceilalţi doi tovarăşi de masă, îi cunoscu şi le întinse mâna. Erau : lumânărarul Pandele de la Sfânta Vineri şi dascălul Zaharia de la biserica Bărboşilor.

Şăndrică porunci o ocă de vin roş ; iar Antohi înjghebă vorba :

— Da, dumneata, coane Neculai, ce mai ala-bala ?

— Ia, mă joc şi cu de-a baba oarba cu norocul. Alta ce să fac, dacă n'am ce face ?

Lumânărarul şi cu dascălul au băut pe semne bine de tot, sau îs mai slabi decât conul Neculai : dau de duşcă paharul, în sănătatea Căpitanului, şi iar se strâng pe scaune, ghem, ca nişte arici, şi tac. Conul Neculai începe :

— N'am ce face, măi Antohi, n'am ce face,

Dacă aş fi şi eu ca tine, căpitan în gardie, aş mai tăia şi eu cânilor frunză.

Căpitanul işi susmuţă barbişonul, scoate pieptul în afară şi trage cu ochiul spre masa gardiştilor să vadă dacă au auzit. Oamenii vorbesc între ei, şopotesc de ale lor. Conul Neculai are gâdilici la limbă:

— Şi ce scotoceşti tu, Antohi? Ce nu laşi tu pe bieţii oameni să doarmă liniştiţi? Îi scoţi pe viforniţa asta, ba mai trezeşti şi dulăii de prin ogrăzi!

Căpitanul începe să fiarbă:

— Eu ca eu, strâng borfaşii,bucuclaşii târgului; dar dumneata, om beteag, de ce nu te culci de vreme, şi vii din Sărărie tocmai ici, lângă cimitir?

Antohi face din ochiu către cei doi, şi dascălul tuseşte pe nas, şi dă cu cotul lumânăralului:

— Ai înţeles 'mneata, unde bate Căpitanul?

Conul Neculai îşi înăcreşte buzele:

— Ştiu eu, că ţi-ar părea bine să mă vezi, colo, cu gura astupată de ţărnă, dar mai va! O să vă mai batjocuresc o leacă, n'ai tu grijă.

— Şi de ce să ne batjocureşti?

Conul Neculai odată sare, ca ars:

— Fiindcă n'avem nevoe de păpuşi, de păpuşoi ca tine. Om bătrân, bălţat ca un stigleţ, cu sdrânga-sdrânga, la şold, şi zur-zur-zur, la călcâie...

— Coane Neculai !

— Ce te răţoeşti la mine? Eu am fost împotriva gardiei; ce ne trebue gardie? ce, dau Tătarii? ce, vine Bujor, haiducul, să vă puie ouă răscoapte subţioară? mă rog, ce? Stai colo, Antohi la tejgheau ta, în Păcurari, nu veni să ne faci pe marele, pe căpitanul de poteră, noaptea, prin crâşme.

— Coane Neculai !!

— Luaţi băieţii de prin dughene, îi purtaţi toată nopticica prin coclauri, şi-a doua zi dimineaţa dorm de-a'npicioarele... Spune tu, Pandele... aşa-i că-i cum zic eu? Şi peste zi, la mustru. Şi căpitanul Antohi buhăeşte pe străzi, să-l audă lumea Ha? „Cel cu pae! cel cu fân“! Muncă, la muncă! Ne-ajunge oastea care-o avem. Nu ne trebue Irozi.

— Coane Neculai !!!

— Irozi, auzi tu?

Conul Neculai se'ntoarce spre gardişti:

— Măi băieţi, lăsaţi ruginiturile celea, şi duceţi-vă pe-acasă.

Atâta i-a trebuit. Căpitanul Antohi s'a ţinut cât s'a ţinut, dar când a venit vorba la o adică, îşi susmuţă barbişonul şi pocni cu pumnul în masă, de se vărsară paharele. Lumânărarul şi dascălul tresăriră.

— Apoi, bine, vulpe bătrână, va să zică tot e adevărat că sbieri împotriva gărzii? Dar, ce-ai vrea tu, căzătură, să rămâie târgul pe mâinile unor beţivi ca voi? Să chefuiţi noaptea, a doua zi să dormiţi, şi seara să vă treziţi, s'o luaţi de la capăt? Şi asta-i pilda care o dai, tu, băieţilor? Fiindcă n'ai copii? Păi dacă ai fi avut un băiat, te-ar fi strâns de gât. Că în trupul tânăr curge sânge tânăr!

— Ca în tine!

— Ca în mine, — eu nu sunt rablă bătrână ca tine... Ascultă-mă, Şăndrică, ţine-ţi gura, că ţi-o închid eu. Pe asta m'am pus, şi de asta te-am căutat: să-ţi spun, că altfel o păţeşti.

Conul Neculai scoase un sunet din buze care făcu pe lumânărar şi pe dascăl să râdă, şi porunci o oca.

—„Pentru mine: jumătate, deosebit," porunci, cârciumarului, căpitanul.

Conul Neculai râse:

— Mai bine.

Câteşi trei ceilalţi îşi torn vin şi beau molcum, fără să spue un cuvânt; ceasul zăngăneşte hodorogit; căpitanul Antohi cheamă la plată; se gândeşte să plece; atunci, deodată, conul Neculai, pe care nu-l părăseşte gândul, răsare cu glasul batjocoritor:

— Oastea lui Papuc! Par'că văd că vă cheamă în Bulgaria...

Antohi se întăreşte iar în scaun:

— Acolo au cine sta. Nu le ţine dumneata de grijă. Aici cei bătrâni, ca să închidă pe borfaşi şi gura javrelor; acolo cei tineri, să rupă gâtul păgânului.

— Ba păgânul o să-i rupă gâtul tincretului dumitale, că-i moale, şi Turcu-i credincios. Ce-au făcut până acuma?

— Tacă-ţi gura!

— Ce-au făcut până acuma? Spune, comandire? Au mâncat sau nu bătaie? Au mâncat. Mă, Turcu-i vânjos. Cu ofiţeraşi ca ai noştri, cu terchea-berchea trei lei perechia, cu oşti unde unul vine opt se duc, nu cade Plevna, mă.

Căpitanul Antohi, îşi umflă pungile obrazului:

— Eu intru în păcat! Tu pui oastea încercată a Osmanlâului, cu Căciularii noştri! Da le-au stat ei împotrivă, s'au luptat ei ca smeii? Dacă nu veneau şi ei, mai rămânea picior de Rus? Ticălosule!...

Dascălul şi lumânărarul dormitează. Gardiştii, s'au întins unii pe bănci, ceilalţi s'au culcat cu capul pe masă. Dar căpitanul nu se mai îndură acuma să plece, îl păzeşte pe Şăndrică cum păzeşte mâţa pe şoarice şi nici unul nu vrea să se ducă mai întâi. De la tejghea se aude sforăitul crăşmarului.

La urma urmei Conul Neculai cade şi el doborât de somn...

Se luminează. E dimineaţă în putere.

Căpitanul tocmai vrea să-şi deştepte oamenii, să plătească şi să plece, când, se aud bocănituri puternice în uşă. Crâşmarul sare buimac. Se uită speriat, ca şi când nu înţelege ce caută oamenii aceia acolo. Apoi se repede şi trage chinga de lemn, de deschide uşa.

Înăuntru se arată şapca înnălbită de ninsoare a postaşului, care strigă, bucuros:

— A căzut Plevna!

Căpitanul dă busna spre uşă.

— Ce, ce zici? De unde ştii?

— Uite gazeta, cu telegrama.

Antohi ia gazeta, citeşte, apoi, ca sărit din minţi, strigă:

— Dreepţi!!

Gardiştii sar şi îşi iau armele.

Căpitanul se duce la masă, şi sgâlţâie pe Neculai de umeri, apoi strigă:

— Scoală, n'auzi, scoală! A căzut Plevna. Au intrat Căciularii...

Şăndrică deschide un ochiu, apoi cade din nou cu capul pe faţa mesei; atunci Antohi porunceşte:

— Ridicaţi-l doi şi-l ţineţi în picioare, să asculte. Pe ceilalţi treziţi-i. Aşa. La Uuu-măr!

Gardiştii ridică pe Neculai în sus; dânsul mormăeşte, buimac; lumânărarul şi dascălul se scoală, îngrijaţi, iar gardiştii iau arma la umăr.

Căpitanul Antohi porunceşte cârciumarului să deschidă obloanele, apoi, cu glas tunător, dă ordin:

— Ascultaţi!

Şi citeşte:

— Telegramă: „Eri la ceasurile 3, după prânz, Plevna a căzut în mâna Căciularilor noştri. Osman Paşa, Leul, şi-a dat sabia în

mâna colonelului Cerchez. Armatele au intrat biruitoare în Plevna".

Neculai se desmeticeşte, par'că ar vrea să spue ceva, dar căpitanul porunceşte:

— Lăsaţi-l!

Şi Neculai cade, moale, pe scaun.

Iar Antohi, înflăcărat, comandă celor opt gardişti:

— Înainte, marş!

Scoţând sabia, ca şi cum ar fi dus o companie, cu chipiul pe-o ureche, mândru, Căpitanul, în fruntea patrulei, porneşte pe ulicioara strâmtă, în pas milităresc, supt ninsoarea domoală şi deasă ce se cernea de sus. Iar, în răstimpuri, cu glasul puternic, dă piciorul, scoţând pe oameni în portiţe, miraţi:

—Stâng, drept, stângo! stângoo! stângooo!

Un moldovan

Tocmai îmi isprăvisem treburile la tribunal când, la capătul unei săli, mă isbesc de cineva aşa de tare că mai să vin pe spate. Ridic ochii: pe trupul lat în umeri, ca un mal, zăresc capul cu barba 'n furculiţă al conului Ştefan Goruş.

— Ce-i, coane Ştefane; ce ai? Era să mă turteşti.

Conul Ştefan Goruş îşi ridică sprincenile, şi, cu un glas ca dintr'o bute, de răsună întreg tribunalul, înalţă mânile în aer:

— Vor să mă înşele, mă. Vor să mă prade.

— Cum să te prade, coane Ştefane, ce vorbeşti. Doar nu suntem în codrul Herţei!

Conul Ştefan mă ia frumuşel de braţ şi mă duce încolo; merg mai mult de nevoe decât de voe.

— Cum? Iată cum. Ştii c'am avut procesul cela de moştenire. Îl duc de ani de zile, nu atât pentru mine, că am cu ce trăi, mulţumesc lui Dumnezeu, dar pentru spitalul ce vreau să-l fac.

Conul Ştefan se opreşte, mă 'ntoarce dintr'odată, titirez împrejur, să-i vin în faţă, şi prinde iar să răcnească:

— Fiindcă eu nu-mi vântur banii, ca voi, prin cafenele, cu muerile şi cu cărţile. Să mă păzească Dumnezeu! Fiecare om, mă, are datorii aici pe pământ; că a mânca şi mai ştiu eu ce, e uşor. Fă bine, dacă te ţine cureaua: asta-i!

— Aşa-i, Coane Ştefane!

— Păi dacă e aşa, ascultă:

Şi iar mă umflă înainte, pe sus, de braţ.

— Cum îţi spuneam! am purtat procesul, am cheltuit — că să te ferească Dumnezeu de avocaţi — şi aproape să-l câştig, fiindcă e pe dreptate. Auzi tu, mucosule, pe dreptate.

Şi iar se opreşte, şi iar îmi face odată vânt, de mă întoarce pe călcâe, şi iar îi cad în faţă.

— Tu să nu te superi că ţi zic mucos, căci sunteţi mucoşi, toţi, toţi sunteţi. Ce ştiţi voi

de dreptate. Mă, eu am cunoscut un ispravnic care în douăzeci de ani de zile n'a umplut nici măcar un catastif cu pricinile oamenilor din târgul lui. Acela ştia să facă dreptate. O făcea cu gârbaciul; oamenii ţipau şi pe urmă îi sărutau mâna. Că nici pe ispravnic nu-l ţinea parale bătaea, nici pe cel ce o primea. Aşa fel de dreptate ne trebue.

— Aşa, coane Ştefane.

Şi în gând mă blestemam: „Cine dracul mi-l scosese pe zmeul de conul Ştefan Goruş în faţă“ ?

— Apoi dacă-i aşa, uite.

Şi iar mă ia la primblare.

— Acu' printre alte hârtii din dosarul procesului, era şi o dovadă scrisă de mâna lui moşu-meu, Postelnicul. Era singura dovadă scrisă de mâna lui. M'auzi? Ei, dovada asta, de abia azi am aflat, nu purta număr în dosar. Auzi dumneata? Eu de abia azi am aflat! Ei, dar doi ticăloşi de avocaţi, puşi într'adins pentru asta, de către Manolache, au văzut lucrul la vreme, şi ştii?

Conul Ştefan se opreşte,—iar o învârtitură, şi glasul de uriaş cutremură sala:

— Ştii? Au vrut să mi-o fure!

— Nu se poate, coane...

Conul Ştefan mă apucă de umăr de să mi-l strivească.

— Au vrut să mi-o fure ! Mi-a spus chiar arhivarul, care, om cu frica lui Dumnezeu, a înţeles, şi a numerotat foaia în faţa lor. Au vrut să mi-o fure, dumnealor, *colegii* dumitale ! cuconaşii : d-nii Gafencu şi Dornescu.

Şi, deodată, conul Ştefan întinde gâtul, face ochii mici, de priveşte înainte, îşi tremură bărbiţa, şi strigă :

— Cela, de colo, nu-i Dornescu ?... El îi. Haide !

Mă înşfacă de braţ şi : înainte. „Hait ! îmi ziceam în gând, acum să vezi. Dacă l-o pocni odată conul Ştefan, cu laba lui, îl nenoroceşte". Până să mai gândesc una şi alta, conul Ştefan se opreşte în faţa lui Dornescu. Acesta, cu glasul schimbat, mai mult bâlbâeşte :

— Ce ai, coane Ştefane..... pari..... pari mâniat.

Conul Ştefan înghite odată în sec şi răspunde :

— Sunt !

„Taci, îmi zic, nu e tocmai aşa de grozav cum credeam". Conul Ştefan începe :

— Cum să nu fiu. Inchipueşte-ţi că era să mi se fure, din dosarul procesului meu, o dovadă fără de care nu ştiu dacă aşi mai fi câştigat. Era să mi-o fure, domnule.

Dornescu îngălbeneşte, mişcă buzele, dar nu poate să spue nici un cuvânt.

„E adevărat, gândesc eu". Conul Ştefan urmează :

— Ei, ce zici ? Era să mi-o fure doi ticăloşi. Unul ştiu că'i Gafencu, măgarul cel de Gafencu, ticălosul, hoţul cela (şi conul Ştefan adaogă câteva vorbe moldoveneşti în cinstea lui) pe dânsul îl ştiu, dar mult aş da să-l aflu şi pe celălalt, să'i dau eu o scărmăneală, să n'o mai uite. N'o meritä, domnule, n'o meritä ? Spune !

— „Cum... să nu... cum să n'o merite... coane Ştefane", bolboroseşte Dornescu, şi, fără să mai aştepte, mai îngână câteva cuvinte de iertare : că are treabă, la grefă, şi o ia la sănătoasa.

— Ei, aşa'i că'i adevărat ? îmi zice conul Ştefan. L-ai văzut ? Era galben ca un mort.

— Văzut, coane Ştefane ?

— Păi... Nu mai ai treabă ?

— Nu.

— Haĭ să plecăm atuncea.

Mă ia de braţ, mergem mai domol. Conul Ştefan îşi scoate batista de se şterge de năduşeală. Străbatem coridoarele lungi. Tocmai suntem gata să eşim, când, din susul scărilor de afară, răsare Gafencu.

Cu ghiozdanul îndopat de hârtii, cu faţa foarte îngrijată, —ca a unui om pe care afacerile îl doboară, — avocatul intră şi dă cu ochii de conul Ştefan. Mai stăpân pe el decât celalt, Gafencu întinde mâna:

— Ce mai faci, coane Ştefane?

Conul Ştefan se face că nu vede, îl lasă cu mâna întinsă, şi răspunde scurt:

— Foarte rău fac.....

Gafencu îşi scutură mâna vrând să arate că o întinsese ca să'şi aşeze manşeta, şi, fiindcă conul Ştefan i se proptise în cale, întreabă cu glasul mai scăzut:

— De ce, coane?

— Fiindcă era să-mi pierd procesul. Credĭ că ştii că am un proces. Au vrut să-mi fure o dovadă.

Gafencu întâi se 'nroşeşte, apoi se 'ngălbeneşte şi el la rândul lui, şi zice:

— Ei!

— Uite aşa am zis şi eu : ei ! Dar cel ce mi-a spus a văzut cu ochii şi a ascultat cu urechile lui. Da ; au vrut să-mi fure o dovadă, —doi borfaşi, doi şnapani... Pe unul îl ştiu eu ; îi măgarul, îi porcul cela de Dornescu ; dar pe celalt aş vrea eu să-l aflu, să-i ung câteva perechi de palme (şi conul Ştefan adaogă şi'n cinstea lui câteva vorbe moldoveneşti) să ţie minte cât o trăi.

Pe Gafencu parcă 'l prinde ameţeala : clipeşte din ochi, înghite, încearcă să se mire :

— Auzi !... auzi !... mă iertaţi...

Conul Ştefan îi împlineşte gândul :

— Ai vreo afacere, la grefă...

— Da... da... la grefă...

Şi o şterge. De abea îmi ţin râsul. Isbucnesc. Dar conul Ştefan mă trage după el, în stradă, şi opreşte o trăsură. Mă îmbie să mă sui, însă eu rămân să merg pe jos. După ce se aşează bine, sprincenile conului Ştefan se ridică, chipul i se luminează dintr'o dată, şi dă un hohot puternic de râs, apoi, întinzându-mi mâna, îmi spune :

— Mult aş da să-i văd, când s'or întâlni acuma.

La ţanc !...

De la gară conul Nicolai Ţupea s'a dus întins la hotel. Şi-a luat o odae, s'a desbrăcat cât ce-a putut mai repede, s'a pus în pat şi, om cumpănit şi cu rost cum îl lăsase Dumnezeu, după ce şi-a aşezat capul pe pernă a început să-şi orânduiască, în gând, ceasurile de a doua zi dimineaţă, aşa cum i le cereau treburile.

...Vra să zică : ţanc, la 9 ceasuri, îl aştepta avocatul Sbiceanu la judecătorie, să iscălească procura ce i-o ceruse ; la 10 trebuia să fie, neapărat, pe sala tribunalului, să ieie nişte bani dela fratele dumisale care se abătea o clipă pe acolo pentru-o hârtie, în drumul de acasă spre gară, căci pleca în străinătate ; la 12, neîntârziat, îl poftise să prânzească un prieten care fusese în ajun, prin Ploeşti.

Foarte bine! Acuma când pusese la cale tot ce avea de făcut, putea dormi fără grijă.

Aşa, îi mai răsună în urechi huruitul trăsurilor pe stradă; mai tresări de câteva ori în sunetul soneriei de pe sală; îi mai trecu prin minte cuvintele lui Costea care-l poftise în ajun la masă: „Nene Ţupeo, — la 12 fix, că'ţi leg lingurile de brâu"; se mai întoarse pe o parte, pe alta; se mai întinse odată, apoi rămase pe spate, şi adormi...

Cum era obişnuit să se scoale devreme, deschise ochii dimineaţa, la 6. Aşa dar mai putea să stee în pat, să-şi perindeze în gând ceasurile: 9—judecătorie; 10—tribunal; 12—prânz, Costea.

O rază de soare se strecură printre perdele şi-i luă văzul; dar îl trezi de-abinele. Se sculă. Potrivi aşa ca la 7 jum. să fie spălat, îmbrăcat, cu pălăria în cap, gata de ducă. Peste o clipă eşi în stradă, o luă agale până ce ajunse de se opri la o cafenea, să-şi bea şvarţul cu lapte, cum obişnuia acasă. Se aşeză la o masă şi, fără să vree, îşi aruncă privirea spre ceasornicul din perete: 7 şi un sfert! Cum Dumnezeu, gândi conul Ţupea: plecase dela otel la 7 jum., făcuse până aici

cel puțin un sfert de oră, și ceasornicul cafenelei arătă 7 și un sfert. Chemă chelnerul:

— Ceasornicul d-tră e în urmă!

Chelnerul privi spre perete, scoase ceasul din buzunar, și răspunse hotărât:

— Tocmai: șapte ș'un sfert.

Conul Țupea se gândi atunci că Ploeștiul merge cu cel puțin jumătate de ceas înaintea Bucureștiului. Nu i s-ar fi părut așa de ciudat dacă l-ar fi găsit cu jumătate de ceas în urmă. Își scoase și dumnealui ceasornicul, îl potrivi binișor, la 7 și 20 de minute, și începu să-și soarbă șvarțul; apoi luă să citească „Universul„, trăgând din când în când cu coada ochiului sus, pe perete. Citi gazeta de la un cap la altul, și când minutarul adăogă lui 8 încă o jumătate, chemă chelnerul, plăti și plecă. Socoti: erau 8 jum., domol domol, până la judecătorie, să tot facă 25 de minute. Tocmai bine.

Când zări ușa judecătoriei scoase ceasornicul: ajunsese cu cinci minute mai devreme. Intră pe sala îmbâcsită, căută la arhivă, în sala de ședințe, crăpă ușa de se uită în camera de chibzuință: Sbiceanu nicăeri. Firește, dacă sosise mai curând de ora întâlnire,

trebuia să-l aștepte. Se așeză pe-o bancă ca să mai răsufle puțin. Cum sta așa, cu mânile încrucișate, privind în gol, ochii dumnisale îngropați în obrajii grași, dospiți ca două pâini, se opriră, deodată, pe ceva rotund din față, drept de-asupra ușei. Conul Țupea deschise dintr'untăi buzele, apoi își deșcleștă fălcile și rămase, așa, cu gura căscată. Lucrul cela rotund era un ceasornic, și ceasornicul arăta tocmai 9 jum.!

După ce-i trecu lui conul Țupea mirarea, scoase repede ceasornicul din vestă: 9 fără un minut. Se ridică de pe bancă și alergă la ușier:

— Mă rog dumnitale, ceasornicul dumneavoastră merge bine?

Ușierul se uită sus, spre ușă:

— Tocmai așa: 9 și jumătate.

— Atunci domnul avocat Sbiceanu, a fost pe aici?

— Fost; acum vreo jumătate de oră: s'a uitat peste tot și-a plecat.

Conul Țupea blestemă cafeneaoa, se jură să nu i mai calce piciorul într'ânsa, și prinse să se gândească unde ar fi putut pune mâna pe avocat. Dar unde avea să'l caute, așa, în

neştire! Pierduse întâlnirea, ce mai avea să facă? Îşi scoase iar ceasul din buzunar, mută, uşurel, minutarul înainte, şi, cum dădu cu ochii de cifra 10, se bătu cu mâna peste frunte. La 10, neîntârziat, trebuia să fie la tribunal. Tii! şi ce bucăţică de drum. Conul Ţupea îşi svârli, cu'n bobârnac, pălăria pe ceafă, şi-o luă la picior.

Par'că era un făcut; nici urmă de trăsură în tot lungul străzii. „Să ştii, îşi zise conul Ţupea, că-l pierd şi pe frăţâni meu, fire-ar ale dracului de ceasornice!" În sfârşit, după ce'i eşise limba din gură de atâta fugă, când începu să se zărească, de departe, tribunalul, hait! şi-o trăsură. Conul Ţupea se sui într'ânsa, şi'n două minute sta în dreptul scărilor tribunalului, cu capul pe spate, cu gura căscată, cum rămăsese şi pe bancă.

Sus de tot, între două femei goale, de piatră, un ceas mare cât o roată de car, arăta obraznic, 9 şi 35. Conul Ţupea sta şi nu se dumirea: plecase la 9 şi jum. dela judecătorie; să fi mers, pe puţin, cu drumul în trăsură cu tot, douăzeci de minute; şi aici să găsească o deosebire numai cu cinci minute între ciasornicul judecătoriei şi cel al tribu-

nalului! Şi cum privea aşa, la ceasul arătos şi măreţ, aşezat între cele două zeiţi încremenite, conul Ţupea gândi, cu dreptul, că un ceasornic ca acesta nu putea să arate decât adevărul — al judecătoriei o luase rasna, de înşelase şi pe Sbiceanu. După ce judecă astfel, scoase ceasul din buzunar, şi, încredinţat că 'n sfârşit prinsese adevăratul mers al vremei, purtă acul minutarului iarăşi înapoi. Şi cum se întorsese puţin spre dreapta, cu coada ochiului prinse, peste drum, geamurile unei berării. „Să beau măcar o bere, îşi zise conul Ţupea, am toată vremea". Se duse, se aşeză la o masă de lângă fereastră, să poată privi ceasul de deasupra tribunalului, căci deşi îl puse şi pe-al dumnealui par'că pierduse încrederea în toate celelalte ceasornice de pe lume, ceru o halbă, şi căută să-şi reguleze răsuflarea, căci, de alergătură şi grabă, inima par'că tot nu i se aşezase la loc. Bău halba, mai ceru şi un pahar cu apă, îl dădu şi pe acesta de duşcă, apoi îşi aruncă ochii pe geam, sus, spre coperişul tribunalului. Conul Ţupea se înroşi, apoi îngălbeni,—ceasornicul par'că împietrise şi el; minutarele arătau, obraznice, ca şi adineoare, 9 şi 35 minute!

— Bine, domnule, ţipă conul Ţupea către chelner, ceasornicul ăsta stă pe loc?

Chelnerul dădu din umăr şi răspunse:

— Se vede!

Desnădăjduit, conul Ţupea aruncă banii pe masă, eşi ca o furtună, trecu strada, şi sui dintr'un suflet scările. Ceasornicul dinăuntru îl lămuri îndată: erau tocmai 10 şi jumătate,— ora plecărei trenului cu care se ducea fratele d-sale. Conul Ţupea îşi scoase pălăria, îşi şterse sudoarea de pe frunte, îşi suflă nasul, privi prin prejur, ca şi cum căuta să prindă pe cineva care-l urmărea să-l necăjească, şi, după ce-şi scutură palmele una de alta, ca să-şi arate că întâlnirile i se duseseră pe apa Sâmbetei, se îndreptă spre banca din faţă şi se puse să gândească. „Vra să zică tot ceasornicul judecătoriei mergea bine; ia să socotească: plecase la 9 şi jum., făcuse douăzeci de minute drumul, şi cu cele zece minute pierdute în berărie, tocmai jumătate de ceas; la dreptul ceasornicul trebuia să arate 10 ceasuri în cap, zi 10 şi 5, hai şi 10, dar el bătea chiar acum 10 şi jumătate! Ori aşa ori altfel, tot nu se putea întâlni atunci cu fratele d-sale...“ Necăjit, rămase să se

odihnească, pe bancă, fără să se mai gândească la nimic.

Într'un târziu par'că simți că'l încearcă foamea. Se odihnise; se sculă și plecă în oraș, încet-încet, ca omul care nu mai are nimic de făcut în ziua aceea. Când dădu de prăvălii, începu să privească pe la geamuri; îi trebuia o cravată; pe cea de la gât o picase cu mâncare. „Asta-i! era poftit la prânz la Costea", se dumeri deodată conul Țupea.

O luă mai repede; de când se gândise la mâncare par'că începuse să-l necăjească foamea de-abinelea. Îngrijat, scoase, din obișnuință, ceasul să se uite; erau 11 fără douăzeci. „Du-te dracului", îl blestemă, și 'l înfundă cu ciudă în buzunar. Chiar atunci, pe aproape, un ceasornic suna sfertul. „Unsprezece ș'un sfert", gândi conul Țupea, „până la 12 mai am". Dar, deodată, un gând abraș îl cuprinse,—într'o clipă își aminti de tot ce i se întâmplase, și acuma se întreba speriat: „De cumva ceasul lui Costea arăta în clipa aceia unul după douăsprezece? Rămânea și flămând?"

„Birjar!" strigă conul Țupea din adâncul plămânilor, la o trăsură. Se sui în grabă și spunând încotro să-l ducă, porunci să mâ e în goana cailor

Tabloul

După un drum făcut aproape în fugă, din pricina ploaei care se înteţise, nuvelistul Ioan Strat ajunse în gangul întunecos şi umed al casei pictorului Alexandru Farca. Urcă scările înguste şi sună de două ori scurt, semnul prin care îşi făcea cunoscut sosirea. Uşa se deschise repede, şi o ţigăncuşă, un popândoc de fată, — modelul pictorului — cu o gherghină la ureche, îl întânpină arătându-şi şiragul dinţilor sticloşi:

— Unde-i maistrul, fetiţo?

Ţigăncuşa întinse mâna spre uşa atelierului.

Scriitorul păşi încet şi rămase 'n prag. Pictorul se ridică de după pânza ce-l ascundea întreg, apoi rosti cu glasul lui dulceag:

— Intră, dă!

Îşi dădură mâna, iar artistul bătu din palme, şi strigă:

— La loc, Stanco!

Ţigăncuşa, arătându-şi iarăşi şiragul dinţilor lucioşi, se aşeză, turceşte, în fundul divanului.

Pictorul îşi luă paleta, iar scriitorul se ţinu la o parte, privind la prietenul său. Întotdeauna îi făcea plăcere să-l vadă lucrând, căci Farca avea un dar deosebit, o frăgezime în culoare care da lucrurilor şi fiinţelor aşternute pe pânză, ceva din curăţenia dumnezeească pe care aevea nu o aveau. Şi acum, uitându-se la interiorul acela care se deslușea aeric, cu peretele din fund încărcat de covoare şi arme orientale, cu raze piezişe de lumină ce lunecau de pe fereastra îngustă, să se frângă în oglinda din stânga, scriitorului îi veni în minte o apropiere, şi nu se putu opri să nu i-o spue pictorului:

— Ascultă, maistre, toate fiinţele tale au ceva din eroii Divinei Comedii.

Şi fiindcă pictorul, deprins cu laudele prietenului, nici nu întorsese capul, el urmă:

— Pentrucă tu iai fiinţe din iadul pământului ăstuia, le treci prin purgatoriul paletei tale, şi le laşi pe pânză în lumină de paradis.

Şi fiindcă artistul tot nu răspunse, glumi cu ţigăncuşa:

— Ce zici, Stăncuţo?

Ţigăncuşa îl maimuţări:

— De paradis.

Apoi îşi arătă şiragul luminos al dinţilor. Dar pictorul se răsti:

— Stanco!

Modelul îşi lăsă capul pe umărul stâng, şi, încetul cu încetul, tăcerea muncii, tăcerea rodniciei, se lăsă peste atelierul pictorului.

Farca muncea, cu capul plecat, cu mâna dreaptă, mişcată numai din cot, răzimată pe sprijinitorul pe care stânga i-l punea într'ajutor, cu ochii aproape închişi, cu barba, galbenă ca aurul, coborâtă până lângă paleta cu culori.

Prietenul rămas în picioare, îl privea mereu.

Într'un târziu glasul pictorului curmă tăcerea:

— Aşa, mai am de făcut *draperia* de jos... Destul Stanco...

Se dădu câţiva paşi înapoi, privi pânza, apoi spuse din nou:

— Aşa... numai draperia de jos, şi gata...

Scuturându-se, ca şi cum ar fi vrut să se smulgă gândului, sări de gâtul scriitorului:

— Hai să adulmecăm aerul... ca copoii... Vrei?

— Plouă.

— Ei!

— Uită-te.

Pictorul îşi aruncă privirea spre luminătorul de sticlă de de-asupra:

— Uite frate... aşa-i... Şi mie îmi mai străluceau încă razele soarelui de dimineaţă!

Şi par'că-l trecu un fior?

— Brrr!... vine toamna... Atunci ce facem?..

— Draperia!

— Da, să caut draperia... Dar unde?

Stătu puţin pe gânduri, se mai învârti prin atelier, par'că voia să ieie o hotărâre ce nu-l prea mulţumea. În sfârşit vorbi:

— Ştiu eu una.... o văd par'că.... Dar nu vreau să o caut... uite-i colo.

Pictorul se puse jos, pe divanul din fundul odăei, lângă prietenul său, şi arătă cu mâna:

— Da... Acolo sunt toate ale tatei, aşezate de mâna lui...

Apoi se întoarse repede spre Strat:

— Ştii tu, dragul meu, că de atunci... sunt

câți ani ?... Așa : nouă, — că de atunci n'am deschis încă lada ceea ? Cum n'am deschis biuroul din salon... nici scrinul de ici, din sală.

Și adaose, pierdut pe gânduri:

— Nu știu de ce, n'am fost nici odată ispitit să fac lucrul ăsta, par'că m'am sfiit.

Apoi își luă hotărârea, se sculă în picioare și întrebă prietenul :

— S'o căut?

— Dacă știi că e acolo...

— E acolo. Toate draperiile tatei sunt închise acolo...

— Atunci...

— Atunci... Stanco: dă-mi mănunchiul cela de chei.

Și câteși trei rămaseră în fața lăzii deschise, din care se împrăștia uu miros vechiu de frunză putrezită. Pictorul luă încet, una câte una, pânzeturile străvezii, colorate aprins, din țesăturile cărora firul de aur scotea luciri stinse. Din fund de tot, trase capătul unei draperii galbene ca paiul ; pe fața draperici acesteia erau țesute, împrăștiat, mănunchiuri de căpșune cu frunze. Căpșunele, atârnau în afară, ca niște ciucuri, rumene, fragede par'că,

în mătasa îmbinată cu nespusă iscusinţă. Pictorul se întoarse spre prietenul său:

— Am găsit-o.

Şi repede, o smulse din fundul lăzii dar, în aceeaş clipă, se rostogoli dintre faldurile ei, în ladă, un tablou. Pictorul se plecă, îl luă, se uită la el şi tresări. Pe urmă fugi lângă fereastră, cu el în mână, urmat de către scriitor. Farca mai privi câteva clipe, apoi întoarse tabloul spre Strat, să-l vadă şi dânsul şi, cu glas înăbuşit, spuse:

— Am descoperit o taină...

Şi se dojeni:

—„Vezi de ce nu caut niciodată prin lucrurile rămase"?...Strat privi îndelung schiţarea uşoară, neîndemânatecă, a unei privelişti de ţară: o câmpie, câteva case în fund, un copac cu ramurile răşchirate.

Pictorul, tulburat, se trânti pe marginea divanului. O vreme îndelungă rămaseră câteşi trei tăcuţi. Din când în când, Stanca îşi arunca ochii, ca şi când vroia să iscodească sufletul celor doi bărbaţi.

Într'un târziu, artistul începu să povestească:

— Tu ai copilărit cu mine,.. ştii ce svă-

păiat eram. De câteori n'a auzit tatăl tău pe bietul tata plângându-se că nu'i calc pe urmă. Târziu, pe la optsprezece ani, mi-a abătut să pictez şi eu.

Apoi, fiindcă Strat rămăsese lângă fereastră, îl chemă:

— Vino ici, lângă mine... Aşa... Într'o zi am luat penelele şi culorile tatei, m'am dus la Căldăruşani, şi-am făcut o schiţă. Tata, încântat, a încadrat-o... şi eu, mai încântat, am pus-o, spre vânzare, în geamul unei prăvălii de pe Calea Victoriei... Ceream treizeci de lei pe ea!

Stanca trecuse lângă fereastră, luase, la rândul ei, tabloul găsit, şi-l privea, dar trăgea cu urechea, prefăcându-se că n'ascultă.

— ....Peste trei zile.... crezi?.... tabloul se vânduse. O săptămână am plutit între cer şi pământ... Căpătasem aripi... Lucrul ăsta a fost hotărâtor... M'am pus pe lucru. Puţinul ce sunt astăzi faptului ăstuia i-l datoresc... ...Par'că văd: când m'am întors acasă cu vestea asta, tatei i s-a umezit ochii, m'a sărutat şi mi-a spus:

— „Vezi, eu n'am isbutit atât de curând ca tine. Pune-te pe muncă"...

Pictorul stătu o clipă, pe obraz i se scoborâ un rând de lacrimi. Se duse, luă tabloul din mâna fetei, şi-l arătă prietenului:

— Uite-l... ăsta-i tabloul. Astăzi aflu că-l cumpărase tata.

Intr'un colţ de biserică...[1])

Toţi s'au dus; — cari au murit, cari s'au împrăştiat, pe unde norocul sau nenorocul i-au mânat. Şi odată cu stăpânii şi viaţa de pe moşie s'a stins. Casele şi-au pătat pereţii de pecingenea ruinii; pe scări s'a prins muşchiul; lângă temelie cresc ciupercile; în geamuri bate, a pustiu, degetele moi ale vântului călător. Din năuntru nimeni nu răspunde!

Mai la o parte, în marginea livezii, biserricuţa unde se închinau ai casei, se macină în uitare. Draniţa acoperişului s'a desfăcut, bucăţile au sburat departe şi au cazut apoi, la pământ, ca niste paseri rănite. Crucea s'a plecat într'o parte, apăsând par'că şi clopotniţa supt greutatea ei. Uşa zăvorâtă nu dă

1) «Din lumea celor cari nu cuvântă.»

pas nimărui să calce pragul. Dar prin ferestrele sparte ploaia și viscolul se năpustesc cu șuerături, cu hohote nebune, clătinând policandrul din mijloc. Catapiteasma geme supt loviturile lor; zugrăveală sfinților se șterge; auriturile se fărămițesc, ca miezul uscat de pâne.

Numai într'un colț, a rămas, neatinsă, atârnată acolo sus, de către mâni smerite, o iconiță: Maica Domnului cu Isus în brațe. Pe fereastra din față soarele pătrunde, în zilele frumoase, și chipul Sf. Marii par'că trăește, și buzele copilului pare că zâmbesc.

Dar vremea nu cruță nici pe aceasta din urmă fereastră: geamurile cad, ploaia bate până în colțul ce adăpostește icoana, iar pe fața Maicei Domnului picăturile de ploaie se scurg, ca niște lacrimi, deasupra părului bălan al copilului nevinovat.

Și atunci, singura scântee de viață din acest lăcaș al uitării, un paiajen, s'a scoborât încet-încet, din ungherul întunecat, și a început să-și țese, răbdător, pânza de jurîmprejurul iconiței, până ce a acoperit-o. Și când bătea soarele pânza părea o broderie măiastră de aur; iar când ploua, se păreau mărgări-

tare cusute pe ea. Iar, uneori, când adieri desmierdătoare atingeau țesătura stravezie, părea că însăși răsuflarea caldă a copilului o saltă ușor.

Călătoare!...[1])

E călătoare! A eşit din muşuroiu, furnica, şi a pornit, cum face în fiecare dimineaţă, a pornit să vadă lumea... Ea ştia că ochii duc şi mintea întoarce; că văzând multe, ştii destule, şi ai de unde da şi la alţii. Şi ce fericire să călătoreşti, dimineaţa, în revărsatul zorilor, când iarba e proaspătă supt rouă, aerul jilav de răcoare, şi când, pe cer, se prelinge lumina ca o undă de aur. Ş'apoi dimineaţa priveşti altfel lumea, altfel o judeci; gândurile nu-ţi sunt spulberate, ci se limpezesc, ticnite, din prisos. De aceea furnica se scoală cu noaptea în cap, şi porneşte la drum.

În dimineaţa aceasta a luat-o spre răsărit. Încântată de frumuseţea soarelui, care se pre-

[1]) «Din lumea celor cari nu cuvântă».

vestea prin mănunchiurile lui de raze, totuşi avu puterea să se gândească, drumeaţa, că privind şi minunându-se numai, nu câştiga nimic. De aceea, îndată ce dădu, prin mirişte, de cisma unui vânător, îşi şi puse în gând, să cerceteze, să cunoască mai bine făptura omenească în apucăturile ei. Îndrăzneaţă şi destoinică, se ridică pe călcâiul pe care câteva fire de nisip se prinseseră, apoi, cu iscusinţă, o luă, încet, pe cusătura carâmbului, în sus. Călătoarea îşi dete toată silinţa să se urce mai repede pe cismă, căci vederea ei îi amintea, cu groază, privelişte pe care cisma unui alt vânător, i-o dăduse, într'o zi: trei tovarăşe din furnicar strivite, dintr'odată, supt talpa grea a omului. „Ciudat, se gândi furnica în sine, s'ar zice că numai pentru ca să facă rău îşi învelesc oamenii picioarele, în pielea groasă a încălţămintelor". Şi tot gândind astfel, furnica ajunse la pânza îmbâcsită de praf a pantalonilor vânătorului. Ii sui şi pe aceştia, în zigzag, şi, când dădu de cel dintâi buzunar al surtucului, se opri. Să se scoboare, să nu se scoboare 'n el? Din cele ce învăţase dintr'atâtea călătorii, şi dela alţii, ştia că, pe oameni mai ales, cu greu îi poţi cu-

noaşte pe din afară. Iar în buzunarul unui om, îi povestise o bunică a ei, că picase odată peste un pumn de ouă furate dintr'un furnicar; bunica dăduse de veste numaidecât, întreg neamul furnicesc venise, şi, în vreme ce drumeţul dormea în iarbă, cât ai clipi, cărăbăniră toate ouăle, ca pe-o pradă de războiu. Aşa, furnica îşi luă inima în dinţi, şi, uşoară, se scoborâ în buzunar. Scotoci încolo şi încoace; într'un colţ dădu peste câţiva bani de aramă. Îi pipăi furnica, îi mirosi,—întrebuinţare nu putea să le găsească! „Ce-o fi făcând, oamenii, cu lucruri cari, după cât se vede, nu le aduc nici un folos?", judecă ea. Porni mai departe. Mai în sus, alt buzunar. Hai, şi-acolo! De abia se scoborî însă şi, repede, căută să fugă înapoi. Buzunarul îmbâcsit cu foi de tutun, o ameţise. „Iată ce fel de burueni ştiu culege oamenii!" îşi zise, desgustată, furnica. N'avea noroc! O luă mai sus; se urcă până pe după gâtul vânătorului. Acesta ridica, tocmai atunci, mâna. Ispititoare, furnica veni, sprintenă, pe mânecă, până lângă pumnul încleştestat pe gâtul unei puşti. Şi cum căta, furnica, cu ochii, ce anume vrea să facă omul cu lucrul cela ce'l ţinea în mâini,

cât ai clipì, prinse, drept înainte, sborul unei prepeliţe, în vreme ce pumnul, tresărind, o bubuiturâ groaznică răsună, şi-un nor de fum o învălui în ceaţa, în mirosul lui pipărat şi acru. Vânătorul alergă şi, mai d'incolo, ridică prepeliţa moartă şi-o puse în tolbă. Furnica, îngrozită, o luă la fugă, pe mânecă în sus, apoi, de cealaltă parte pe care se urcase, se scoborâ pe haină. Ca să ajungă jos trebuia să treacă peste tolbă. Păşi iute peste geanta de la şoldul vânătorului, şi, la marginea ei, îi mai veni sufletul la loc. Tocmai atunci ochii furnicii zăriră o bucăţică de pâine ce rămăsese prinsă în reţea. Oricât era de grăbită lucrul găsit ştia că nu se lasă 'n drum; mai ales merindele: „Bine că m'am ales măcar cu ceva": îşi spuse în gând, şi se grăbi să culeagă fărămitura. Dar cum o apucă îndată o şi lăsă la loc; fărâmitura era udă de sângele paserii. „Brrr! vra să zică ăsta e omul!" gândi furnica; şi repede-repede-repede, o luă pe cismă în jos. Se scoborî pe un fir de iarbă, şi îşi scăldă, cu mulţumire, trupul, într'o picătură de rouă.

Darul lui Dumnezeu

E într'o Duminică din April; o dimineaţă frumoasă, — toată numai floare şi lumină. Gheorghe Cornea şi-a pus în gând să se răzbune de năbuşeala cancelariei în care stătuse închis o săptămână, şi-a plecat la plimbare, sclivisit, cu ochii lucitori de bucurie. Lumea forfoteşte pe stradă în toate părţile; târgul zumzue ca o prisacă. Cornea îşi face binişor loc printre oameni, se închină în dreapta şi'n stânga, la cunoscuţi, aruncă priviri piezişe, fetelor frumoase, şi se simte fericit.

Mergând aşa îşi face planuri: avea să mănânce în oraş, apoi, după prânz, să o ieie rasna spre şosea.

Cum se plimba astfel, i se propteşte, deodată, cineva în faţă, şi-l opreşte:

— Uite, Cornea!

Cornea privește pe omul din fața lui ; par'că l-ar ști și par'că nu. Necunoscutul caută să-i ajute :

— Ce, nu mă mai cunoști ? Am învățat doar împreună...

În capul lui Cornea prinde să licărească o amintire :

— Stai... stai... nu-mi spune..... Țoprea ! Nicu Țoprea !

— Păi vezi ? Nicu Țoprea, din Bacău. Am stat într'o bancă, la liceu. Vezi că ți ai adus aminte ?

Lui Cornea îi pare bine că și-a găsit un prieten din copilărie, pe care nu-l mai văzuse de ani. Vrea să-și arate bucuria, dar Țoprea nu-i dă răgaz să vorbească, îi ia mânile, i le ridică în sus, ca pe niște aripi, îl întoarce în loc :

— Ia te uită, ia te uită ! Și tot băiat frumos ai rămas : rumăn la față, sprincene arcuite, ochi cu năbădăi ; ei ! dar mustața, mustața nu-mi place : la ce nu ți-o îngrijești mai bine ?

Țoprea lasă mânile lui Cornea, și-i apucă între degete sfârcurile mustăților de i le răsucește, frumos !

— Aşaa!

Cornea se trage înapoi; apoi pornesc amândoi la plimblare. Ţoprea ia braţul prietenului şi i-l prinde, supt al lui, ca într'un laţ. Şi nu-şi mai poate stăpâni plăcerea:

— Tii! ce bine îmi pare că te-am întâlnit, nu-ţi faci idee. Ţi-aduci aminte de pe când ne rodeam coatele pe băncile clasei a III-a? Îmi făceai tezele. Te-ai mai gândit la Anibal?

Cornea l-a uitat:

— La Anibal?

— Ei, la Anibal: A-a-anibal, — la domnul Firtea, profesorul de istorie. Nu-ţi aminteşti cum vorbea? De câte ori nu mă rugaţi, voi, băeţii, să „vi-l fac“:

„*Printre ma-ma-marii cu-cuceritori ai lumei, A-a-anibal*“...

Şi când zicea „cu-cuceritorii“, noi îi strigam: *cu-cu!* Şi cum strănuta, ha? cum strănuta în mijlocul explicaţiei, când îi lăsam, într'adins, fereastra deschisă: Hapciu! hapciu! Cum îşi ştergea nasul cu batista lui popească şi iar începea: „A-a-anibal“.

Ţoprea îşi boţeşte obrazul, îşi lărgeşte buzele, şi, bălăbănindu-şi limba în gură, începe

să facă mai departe pe domnul Firtea, strănutând din când în când, tare, cât ce putea.

Cornea se uită la el şi, privindu-l şi-l aduce acuma bine aminte aşa cum îl ştia în liceu: ghiduş, cu aceeaşi faţă spână, moale, gata să se boţească în toate chipurile, să ieie înfăţişarea ori şi cui; cu acelaş glas mlădios, darul lui Dumnezeu, bun să vorbească şi gros şi subţire, şi şuerat şi şişăit, cum cereau împrejurările; cu aceeaşi ochi ciudaţi, cari se stingeau şi luceau ca şi cum se 'ntorceau mereu pe o faţă şi pe alta în cap, ca la păpuşi. Şi-i părea bine lui Cornea că-şi amintea de vremile acele.

Dar amintirile lui Ţoprea erau mai vii, mai puternice. Dela domnul Firtea gândul îi trecu la domnul Poiré, profesorul de franceză:

— L-ai mai întâlnit? A eşit la pensie; e aici în Bucureşti. Cum ne mai chinuia şi acela. Şi ce glas! Ce răget! Cum ne bătea capul cu fabulele lui Lafontaine.

Lungindu-şi obrazul, încruntând sprâncenile, răcnind aspru: cu *aaa*, *ooo*, şi *rrr*, Ţoprea începu să sbiere, rărind mersul, silind şi pe Cornea să calce în pas cu recitarea:

«La raison—du plus fort—est toujours—la meilleure :
«Nous l'allons—montrer—tout à l'heure.

Cornea începu să se simtă cam stingherit; tocmai atunci trecu pe lângă dânşii un slujbaş dela acelaş biurou cu dânsul, şi-i privi mirat. Alţii se uitau, zâmbind, la prichindelul care păşea apăsat, ţipa versuri franţuzeşti, şi-şi schimonosea faţa. Cornea încercă să-l oprească :

— Lasă-l la naiba, dragă, că destul ne-a împuiat urechile în şcoală. Hai mai bine să privim lumea : uite-o cum se lăfăeşte de bucuria unei zile aşa frumoase.

Ţoprea rupe, în sfârşit, firul fabulei, ia pasul obişnuit şi priveşte în sus :

— Straşnică zi...

Apoi, deodată, strânge pe Cornea de braţ şi-i arată prin aer :

— Uite-o, uite-o, uite-o !... Au sosit ! !

Cornea cată mirat, şi nu se dumireşte ce să fie. Ţoprea îl face să'nţeleagă :

— Au sosit ! O rândunică ! !

Îşi umflă guşa şi începe :

— Le-ai auzit ? *Cirrrr-cirip-rip-rip-ri-ri-rip*... Ha ? nu fac aşa ?

Cornea, plictisit, îngână :

— Da, da, întocmai aşa...

— De-acuma iar îmi cântă, sub streşină, toată ziulica; bine c'au venit...

De frică să nu 'nceapă iar a ciripi, Cornea încearcă să-l ieie cu vorba:

— Ia spune-mi, dragă Ţoprea, ce mai faci tu? Eşti slujbaş aici? Unde stai?

— He-he! sunt slujbaş de opt ani încheiaţi. Am două sute de lei pe lună. Stau în Laerţiu. Am două odăiţe: na, bombonele, nu alta.

Apoi, foarte serios, îl pofteşte:

— Vino la mine; dar să vii; să nu cumva să nu vii; Laerţiu, 27, sus la etaj, uşa din dreapta. O să vezi carta de vizită. Vii; aşa c'o să vii?

Cornea, încântat că l-a făcut să vorbească lămurit, ca oamenii, se grăbeşte să-i răspundă:

— Cum să nu vin; o să vin îndată ce-oiu putea.

Ţoprea vrea să-l atragă şi mai mult:

— O să pun să-ţi cânte gramofonul. A! am un gramofon şi nişte plăci scumpe: Carusso, Tamagno, — Tamagno în *Othello*! E ceva!... Ia ascultă.

Ţoprea scoate repede un jurnal din buzu-

narul pardesiului, îl răsuceşte ca un corn, şi, ducându-l la gură, începe să cânte dintr'un-tăi înăbuşit, cu râcâituri, apoi cu isbucniri de trompetă ca gramofonul: *Chhhh-tu-tu-tuuu-chhh-taaaa*!!

De data aceasta lumea se opreşte de-abinelea să i vadă, câţi-va băeţi se iau după ei strâmbânduse de râs. Ţoprea trage cu coada ochiului şi, mulţumit că place şi altora muzica lui, înţeţeşte cântecul. În vremea aceasta Cornea nu mai poate de ruşine; caută să-şi smulgă mâna de supt aceia a prietenului, dar nu isbuteşte căci dânsul i se atârnase, ca o ancoră, de braţ.

În sfârşit după alte câteva chhh-ituri, Othello moare, iar Ţoprea iea, triumfător, cornul de hârtie de la gură:

— Ce zici?

Cornea însă nu-i poate răspunde; galben de necaz, nu ştie ce să facă, încotro să apuce, să scape de omul acela care acuma îl chinuia. Îi venea să intre într'un gang, într'o casă, ori unde, numai să nu-l mai audă, să nu-l mai vadă.

Dar pe când îl munceau gândurile astfel, Ţoprea tresare, se dă la o parte şi îşi scoate repede pălăria în faţa unui uscăţiv care-i răs-

punde moţăind. Dar Ţoprea, încântat, se întoarce către Cornea de-i spune, ca într'o mare taină :

— Ăsta-i *Maestro* Satanda, marele compozitor. Îl cunoşti? Să te duci să-i asculţi vestita simfonie : *Simfonia valurilor.* A, e straşnică !

Pe Cornea îl cuprinse deodată un fel de spaimă grozavă : dacă începea iar să i-o cânte şi pe aceasta? Îşi răsuci braţul, să şi-l tragă, în vreme ce Ţoprea se şi pregătea :

— E straşnică... O ştiu întreagă pe dinafară. E o intraré a violoncelelor ! lucru mare; numai s'o auzi :

Întinzându-şi buzele, sbârcindu-şi obrazul, Ţoprea începe simfonia : *Mmm-nnn-vvvvnn...*

Apoi, înflăcărat, îşi trage braţul, să poată *conduce*, cu amândouă mânile, ca maestrul. Atunci Cornea, desnădăjduit, priveşte în toate părţile, să găsească o scăpare, undeva ; tocmai atunci, la încrucişarea străzilor, trecea, repede, tramvaiul. Cornea se aruncă spre el, ca'n spre un liman, sare din fugă, pe scara vagonului, şi se face nevăzut. Ţoprea rămâne pe trotuar mirat dar mai ales furios, că-i rupsese firul simfoniei. Însă mai apoi se mângâe : porneşte mai departe, cântând-o în gând.

Cuprinsul:

	Pag.
Trei vedenii	3
Chipuri de demult	14
O convorbire	24
Arhiva Plăşii Turia	34
Din lumea celor cari nu cuvântă	41
Intr'un cimitir	46
De pe cruce	50
Din viaţa noastră	54
Domnul Maior	62
Judecător	68
O patrulă	75
Un moldovan	89
La ţanc!...	96
Tabloul	104
Intr'un colţ de biserică	112
Călătoare!	115
Darul lui Dumnezeu	119

Fotografia Julietta

BUCUREȘTI —

Calea Victoriei No. 78 —

FURNISOR AL CURȚEI REGALE

Fotograful Prințului moștenitor al Austro-Ungariei

EXECUTĂ LUCRĂRI DE ARTĂ

Mărește după fotografii mici în mărime naturală.

Execută fotografii pentru grupuri de Familii, Societăți și Școli.

Execută fotografii pe porcelan pentru monumente

CARȚI POȘTALE ILUSTRATE
CELE MAI ARTISTICE

Atelierul este deschis în toate zilele și sărbătorile de la 8 dim. până la 12 noaptea.

CEL MAI MARE ȘI MAI COMPLECT INSTALAT

LABORATOR DE ANALIZE

LABORATORUL Dr. G. ROBIN

Singurul Dr. în medicină cu o practică de laborator de 15 ani, de 11 ani șef de laborator al spitalelor civile.

5 STRADA I. C. BRATIANU. — TELEFON 13|69. — BUCUREȘTI

ANALIZE MEDICALE, HIGIENICE, ALIMENTARE și INDUSTRIALE

URINE, SÎNGE (SIFILIS etc.) SPUTE, SUC GASTRIC, FECALE, SECREȚII, MEMBRANE DIFTERICE, etc.; APĂ, VIN, BĂUTURI ALCOOLICE, ULEIURI, CEARĂ, STOFE, etc.

LACTOFERMENTUL ROBIN

este neîntrecut în tratamentul BOALELOR GASTRO-INTESTINALE

Neîntrecut în **Diaree** (la copii și adulți), **Enterite, Enterocolite** (catare intestinale), **Dizenterie**, chiar în **Febra tifoidă, Constipația, Furunculoza** (coși) și **Eczema** (când sunt în legătură cu infecțiunile intestinale), **Desinfectant fiziologic intestinal** fără pereche. Prescris de cei mai buni medici. APROBAT DE DIRECȚ. GEN. A SERV. SANITAR.

FLACONUL 2 LEI. — PROVINCIE 2 LEI 50.

STĂRPIREA ȘOARECILOR **de casă și de câmp prin culturi nevătămătoare altor viețuitoare.**

UN TUB 2 LEI de-ajuns pentru o casă, magazie ori un pogon de loc.

Cine doreşte să se căsătorească

Să consulte neapărat

ARTA de a se INSURA

sau

ARTA de a se MĂRITA

DE

PAOLO MANTEGAZZA

Profesor de fisiologie şi senator al regatului Italiei

O lectură interesantă care dă şi cele mai utile sfaturi pentru întemeerea unei căsnicii fericite

La toate librăriile din ţară

Preţul fiecărui volum 1.50

„Librăria Nouă", Calea Victoriei 78

Expediază franco în provincie la primirea costului

MAGAZINUI DAVIDESCU

F. ȘTEFAN & Comp.

București, Str. Smârdan 8

Recomandă arta TRAFOLAJULUI

Singura artă de recreație ce se potrivește pentru toate vrîstele contribuind mult la întărirea fizică și cultivarea gustului estetic, căci cine a văzut acele mici lucruri traforate frumoase și folositoare ca: Rame, Etajere, Dulăpioare, Cutii, Călimări, etc. fără a nu se simți atras de frumusețea lor.

Magazinul nostru este unicul magazin în țară care se ocupă cu răspândirea acestei arte atât de folositoare.

Catalogul special se trimite gratis la cerere numai amatorilor serioși.

Asemenea posedă toate uneltele și necesare pentru Sculptura, Pirogravură, Pyrosculptura și metalloplastic.

Tipoprafii portative foarte practice pentru orice birou.

A se cere catalogul special

Singurul magazin care posedă un catalog special pentru obiecte de glumă, surprise și farse precum arta magiei (scamatorie) Cel mai asortat în jocuri froebeliene, Jocuri de societate, Jucarii technice precum Motoare, Locomobile, Motoare electrice, Trenuri electrice și altele.

Cereți catalogul special ilustrat

VIAŢA SOCIALĂ

REVISTA LUNARA

Director: N. D. COCEA

Redacţia şi Ad-ţia: Bulevardul Elisabeta, 27

BUCUREŞTI — TELEFON 29|15

— NUMARUL. DE 80 PAGINI: 50 BANI —

Abonamentul:

IN ŢARĂ; Pe an . . . . . Lei 6
Pentru muncitori oganizaţi, învăţători studenţi, elevi de liceu . . . . . » 5
IN AUSTRO-UNGARIA: Pe an: . . Coroane 6
IN STREINĂTATE: Pe an . . . . Lei 8

Abonamentele se plătesc înainte. Manuscrisele şi scrisorile se vor adresa D-lui N. D. COCEA, B-dul Elisabeta, 27

FACLA

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ

APARE SAMBATA

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA:

BUCUREŞTI

No. 11—Strada Sărindar—No. 11

Numărul de 16 pagini 15 bani

AU APARUT:

CODICELE ROMÂNE

de M. A. DUMITRESCU

CU ULTIMELE MODIFICARI

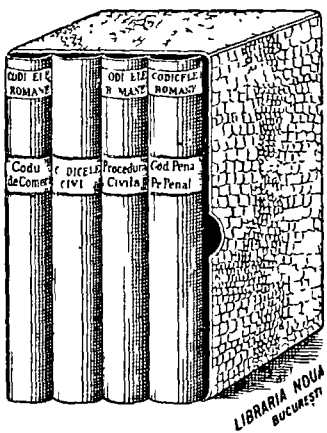

Conținând: **Codul Civil, Codul de comerț, Codul și Procedura Penală, Procedura Civilă** cu Legea Proprietarilor și Legea contenciosului Administrativ.—Fiecare cod conține pe lângă tabla de Materii și câte o tabelă Analitică.—Colecțiunea complectă legat în pânză într'o cutie format mic Lei **10**.—Fiecare Cod deosebit, legat în pânză Lei **2.50**.—Codul Civil legat în pânză Lei **3**.—

Comenzile din provincie însoțite de cost, plus un leu pentru porto, se expediază de:

LIBRĂRIA NOUĂ, Calea Victoriei 78, București

Domnii MAGISTRAȚI, AVOCAȚI, GREFIERI,
NOTARI, COMERCIANȚ
și ori care cetățian să-și procure

CĂLAUZA

pentru

JUDECĂTORIILE DE OCOALE

CONȚINE: Formular Judiciar—Acțiuni civile, comerciale și penale și acte de notariat — de resortul judecătoriilor de ocoale urbane și rurale, cuprinzând câte o introducție cu noțiuni referitoare la materiile tratate, taxele respective din legea timbrului, notițe explicative la fie care act și acțiune.

Textul nouei legi pentru judecătoriile de ocoale și-al regulamentului ei, cu ultimele modificări

de

ȘTEFAN IVANOVICI

FOST MAGISTRAT, AVOCAT

Costul unui exemplar Lei 3

La toate Librăriile din Țară

Expediază franco la primirea costului

LIBRARIA NOUA

București, Calea Victoriei 78

CITIŢI!

BIBLIOTECA „NOUA"

un volum mare **75 bani**

Publică scrierile principale ale autorilor celebri.

Au apărut:

1. L. Tolstoi. REVOLUŢIONARII
2. Guy de Maupassant. DOMNIŞOARA FIFI
3. Antonio Fogazzaro. Dragostea unui Rege
4. Leonid Andreev. RÂSUL ROŞU
5. Guy de Maupassant. YVETTA
6. Maxim Gorki. IN STEPA
7. Honoré de Balzac. Liturghia Ateului
8 şi 9. H. G. Wells. RĂSBOIUL AERIAN
10. Mathilde Serao. MAMA VITREGA.
11. Ivan Turgheniff, HANGIUL — FAUST

La toate librăriele din ţară

Expediază franco în provincie la primirea costului.

LIBRARIA NOUA

Bucureşti, Calea Victoriei, 78

PENTRU CE?

In faţa atâtor reviste periodice, a atâtor publicaţii de popularizare, cititorul ar fi în dreptul lui să se întrebe, odată cu apariţia acestei noui Biblioteci, care e scopul ei, **pentru ce** vine să sporească numărul celor ce au luat mai de mult fiinţă.

Răspundem că nu mulţimea publicaţiilor ci lipsa lor ar fi un rău pentru literatură. Din aceste multe se va putea alege mai uşor.

Aceia dintre *Biblioteci* care va avea în vedere, în întâiul rând, literatura naţională, dând într'o dreaptă măsură literatura clasică românească cu cea modernă; acea dintre Biblioteci care va aduce, în traduceri credincioase, capodoperile literaturii universale cari pot înrâuri în bine asupra generaţiilor; acea dintre Biblioteci care va pune la îndemâna tuturor, în manuale uşoare, *ştiinţa* în ce are ea mai temeinic, ştiinţele sociale în ce au ele mai hrănitor sufleteşte; aceia dintre Biblioteci care, pe lângă acestea, va îngriji de condiţiile technice ale publicaţiei, luând succesul drept un îndemn spre mai bine, aceea va căpăta locul întâi în răsplata cetitorilor. Aceasta ne e programul şi spre înfăptuirea lui scoatem

Biblioteca «LUMINA»